

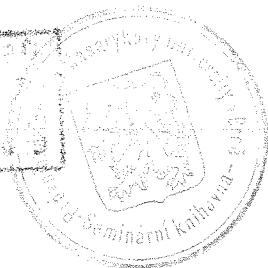
PŘEDMĚT KRÁDEŽE DLE PRÁVA RAKOUSKÉHO.

PŘÍSPĚVEK K NAUCE O PŘEDMĚTU ZLOČINU.

č. I/2295.

NAPSAL

JUDr. JAROSLAV KALLAB.

ZVLÁŠTNÍ OTISK Z ČASOPISU PRÁVNÍK, ROČNÍK XLVI., SEŠIT XXII.

II cel 15 y

V PRAZE 1907.

TISKÁRNA DR. EDUARD. GRÉGR A SYN. — NÁKLADEM VLASTNÍM.

Zločin jest dle Liszta¹⁾ (formálně) skutková podstata, s níž právní řád spojuje trest jako právní následek; (obsahově) jest zaviněné p r o t i p r á v n í jednání, na něž pro jeho zvláštní nebezpečnost pro soustavu právních statků vypsán je trest.

Pro nás zajímavý je znak protiprávnosti. Liszt sám má pro protiprávnost opět dvě definice: protiprávnost jest (formálně) přestoupení nějaké státní normy, příkazu, neb zákazu právního řádu; jest (materiálně), útokem na zájmy, jež státními normami jsou právně chráněny.²⁾

Co znamená tu antithese: formálně-materiálně? Znamená dvě stránky téhož zjevu: protiprávnosti. Při bezpráví³⁾ se můžeme tázati: jaké znaky empiricky pozorujeme na každém jednání bezprávném; odpověď: odporuje normě. Nebo se tážeme, proč určitý čin je bezprávný, jak vzniká v nás vědomí bezpráví; odpověď zní: poněvadž čin odporuje jistým zájmům.⁴⁾

Patrně, že i tato definice je formální; neřavít nám ničeho o obsahu bezpráví, posunuje jen formální znak definice, odkaz na pramen, z něhož o obsahu se něco dovíme, více do

¹⁾ Liszt: *Lehrbuch des Deutschen Strafrechts*. 12./13. vyd. 1903, str. 118.

²⁾ Tamtéž str. 141.

³⁾ Dle vzoru P r u š á k o v a: *Kriminální noetika* (1904), str. 38. n. užívám tohoto výrazu místo přesnějšího, avšak méně obvyklého »protiprávnost«.

⁴⁾ Jest to jen jedna z možných odpovědí na naši otázku; P r u š á k na uv. m. str. 45. n. klade důraz na vůli pachatelovu; avšak i jeho definice je jen formální, jak sám (str. 49.) prohlašuje.

pozadí, než definice prvá. Znak: »zájem právně chráněný« jest zcela formální. Jaké zájmy určitý právní řád hájí, nám nepraví; a nemůže říci. Jest zásluhou Stammleerova,⁵⁾ že dokázal, že nelze pro věčně měnící se zjevy, jež všechny pod pojem »bezpráví« subsumovati chceme, nalézt jinou definici, než formální.

V definici bezpráví a tedy i zločinu musíme se spokojiti formálními znaky. Sestoupíme-li však od těchto abstrakcí k pozitivnímu právu a konkrétním trestným činům, musíme najíti materiální prvky, jimiž rámec formální definice vyplníme.

Pokusem, nalézt konkrétní hodnoty formální definici předmětu zločinu odpovídající, má býti následovní pojednání. Nemá-li všeobecná část nauky o právu trestním se ztratiti v mlhách spekulace, zdá se mi občasně redukování abstrakcí tam získaných na odpovídající jim reality nezbytné.

U předmětu zločinu zdá se mi podobná operace dvojnásob nutná; jednak, poněvadž, jak praveno, tvoří součást definice zločinu, jednak, poněvadž čím dále, tím více se pojmu předmětu zločinu užívá jako klasifikačního principu při třídění trestných činů.⁶⁾ —

V rámci stručného článku nemůže ovšem býti naším úkolem, abychom problémy tu naznačené definitivně řešili. Jen studii k tomuto řešení chceme podati, na případě co možná nejjednodušším — krádeži — ukázati praktický dosah otázky po předmětu zločinu.

I.

(Nynější stav otázky. — Historické základy platného práva. — Srovnání s cizími, zvláště s německým právem. — Konkrétní předmět krádeže. — Pojmový předmět krádeže. — »Cizí věc movitá« v § 171. tr. z.)

I.

Čteme-li text pro naši úvahu rozhodného § 171. tr. z., neubráníme se na první pohled dojmu, že o tom, co může býti

⁵⁾ Stammleer: *Wirtschaft und Recht nach der materialistischen Geschichtsauffassung*, 1896. §§ 30.—33.

⁶⁾ Philipsborn: *Die Klassifikation der einzelnen strafbaren Handlungen*. (1906.)

předmětem krádeže, nemohou vzniknouti pochybnosti. »Cizí věc movitá« tři pojmy nejen v obecné mluvě běžné, nýbrž i theorii soukromého práva již tak propracované, že maně se tážeme, kde tu mohou býti skryty ony otázky, jež by nás k bližším úvahám lákaly.

Právě pojem krádeže je tak běžný, že jsou zákony, jež krádež vůbec nedefinují,⁷⁾ a theoretikové, kteří přímo prohlašují, že krádež vůbec v zákoně definovati netřeba.⁸⁾

Na jedné straně tedy definice, sestávající z jasných výrazů, na druhé tvrzení, že ani toho není třeba, že pojem »krádež« je již v našem vědomí tak ustálen, že netřeba jej v zákoně v jeho znaky rozkládati: a přece by naše otázka měla býti nejen theoreticky zajímavá, nýbrž i prakticky významná?

Nicméně není těžko najíti případy, kdy nás nejen jasné definice krádeže opouštějí, nýbrž kde i »přirozený« pojem krádeže, tak často právě v naší otázce citované »obecné mínění«, nám neposkytuje dostatečnou oporu při interpretaci platného práva.

Dvě okolnosti vzbuzují tu pochybnosti. Především: jsou předměty, na něž zlodějský obmysl vůbec vztahovati se nemůže? Vezmu-li někomu sirku, bych si zapálil doutník: dopustil jsem se krádeže?

Druhá okolnost vzbuzující pochybnosti jest, jak se zachovati ke zjevům, jimž teprve novodobý hospodářský rozvoj — nevytvořil-li je — propůjčil význam, jež zákonodárce nemohl tušiti. Přisvojil-li jsem si cizí cenný papír, majiteli znějící, neb spořitelní knížku, co jest onou »věcí«, jež byla předmětem krádeže: ona listina, či pohledávka s držením listiny přecházející; jest pohledávka »věcí«? Konečně rozvoj techniky přivedl do právního oběhu součástky zevnější přírody, jež věda přírodní staví proti »věcem« v běžném smyslu (hmotou vyplněnému prostoru), totiž energie. Je energie věcí, jež může býti předmětem krádeže? —

⁷⁾ Die Lammassche: *Diebstahl und Beleidigung* (1893), str. 3., zákon švédský, dánský a finský (finský zákon z 19. pros. 1889, 28. kap. § 1.: »Kdo věci neb peníze ukradne . . . bude trestán«).

⁸⁾ Rossi: *Traité de droit pénal* (1829), III., str. 312. — Ullmann: *Der Dolus beim Diebstahl* (1870), str. 40., ostatní literaturu viz tamtéž pozn. 88, pak Doerr: *Über das Objekt bei den strafbaren Angriffen auf vermögensrechtliche Interessen* (1897), str. 120.

V úvodu jsem naznačil metodu, již o rozřešení těchto otázek se chci pokusiti. Slovní interpretace textu zákona nám má býti jen jednou z pomůcek k zodpovězení naší otázky. Jako vůbec vědecké poznání není poznání jediného případu jako zjevu izolovaného, nýbrž jako určitými znaky charakterisované odrůdy vyššího druhu, tak též jednotlivou právní definici nemůžeme vysvětlovati jako izolovaný zjev, nýbrž jen jako článek v systému právním. Kde máme hledati vyšší pojem, je-li pojem předmětu krádeže jako zvláštní odrůdu obsáhlejšího druhu můžeme podřaditi? To je asi formulace naší otázky, od níž si slibujeme, že nejen nám přispěje k jasnějšímu řešení otázky samé, nýbrž že nám i poskytne přes vlastní předmět našeho zkoumání sáhajících perspektiv do systematiky trestných činů. —

Text zákona, pokud o předmětu krádeže *expressis verbis* jedná, totiž slova »cizí věc movitá« jen při zběžné úvaze se zdá býti nepochybný. Uvažujeme-li o něm blíže, neujde nám, že není snad nejasnějšího výrazu, než slovo »věc«.

Starší zákony rakouské, jak uvidíme, užívaly pro předmět krádeže výrazu »statek«, a, pokud mohu přehlédnouti, nebylo do r. 1852 o tom pochybnosti, že předmětem krádeže může býti jen předmět, mající nějakou hodnotu.⁹⁾ Změnilo se v tom něco tím, že trestní zákon z roku 1852 výraz »statek« zaměnil za výraz »věc«? Herbst to výslovně popírá, odkazuje na to, že zákon v §§ 188., pak 181. a 183. užívá stále ještě výrazu »statek«, a dochází na základě odstupňování trestnosti krádeže dle ceny ukradeného předmětu, k závěru, že krádež nemůže býti spáchána na věci »zcela bezcenné, na př. na falešných úvěrových papírech, neb na listinách, jež jen jako prostředek průvodní slouží«; naproti tomu jest prý možná krádež na předmětech, jež jsou vyloučeny z právního oběhu, poněvadž prý takové věci mají přece hodnotu a jsou předmětem práva vlastnického.¹⁰⁾

Dvě vlastnosti tedy dle Herbsta musí míti předmět krádeže: musí míti nějakou hodnotu, a musí býti předmětem práva vlastnického. Musí pak to býti »statek«, t. j. dle Herb-

⁹⁾ Doklady viz níže, § 2.

¹⁰⁾ Herbst: *Handbuch des allgemeinen österreichischen Strafrechts*, I., 1859, str. 326.

sta věc, jež k úkoji lidských potřeb jest schopná a určená. Otázky, patří-li sem též energie, Herbst se nedotýká.

Zdá se, že pochybnosti o tom, musí-li předmět krádeže míti hodnotu, vznikly teprve pod vlivem trestního zákonníku pro říši německou.

Byl to zvláště Janka,¹¹⁾ jenž, reprodukuje v Německu běžnou theorii krádeže, stručně prohlašuje, že názor Herbstův, jako by předmětem krádeže nemohla býti věc nemající hodnoty peněžité, nemá v zákoně opory. Podobně Finger¹²⁾ interpretuje zlodějský obmysl dle rakouského práva stejně, jako německá theorie dle tamního práva. Krajním důsledkům však se vyhnul tvrzením, že předměty, nemající ani hodnoty užitkové, nejsou věcmi. Z jakého důvodu tyto předměty z okruhu věcí vylučuje, nám nepraví.

Vůbec u autorů dosud citovaných postrádáme bližšího odůvodnění jejich názoru, t. j. principu, z něhož vyvozují, že předmět krádeže musí — neb nemusí míti nějakou a jakou hodnotu.

Bližší odůvodnění nacházíme u Lammasche, jenž ve svém Grundriss des Strafrechts (str. 53.), krádež definuje jako protiprávné, zjištěné odnětí cizí, movité, ne zcela bezcenné věci z držení někoho jiného. Lammasch požadavek, aby předmět krádeže měl směnno hodnotu vyvozuje (str. 54.) ze svého názoru o zlodějském obmyslu. Dle něho jest krádež charakterisována zjištěným obmyslem; z toho vyvozuje, že předmětem krádeže může býti jen věc, mající směnnou hodnotu.¹³⁾

Tím Lammasch otázku po předmětu krádeže — již ostatně neřeší *ex professo* — postavil na širší basi. Nehledá jen ve slovech »cizí věc movitá«, odpověď na tuto otázku, nýbrž v definici krádeže jako celku. Na otázku: co může býti předmětem krádeže, hledá odpověď tím, že především se táže: jaký je zlodějský obmysl, a pak teprve, zda jsou nějaké věci, na něž zlodějský úmysl vztahovati se nemůže.

Tento způsob řešení naší otázky jest možno jen vítati,

¹¹⁾ Janka: *Österreichisches Strafrecht*, IV. vyd. (1902), str. 232., p. I.

¹²⁾ Finger: *Strafrecht*, II. (1895), str. 184.

¹³⁾ Lammasch: *Grundriss des Strafrechts* (1899), str. 53., 54.

poněvadž právě nevykládá slova zákona jen jako slova, nýbrž jako součástky věty, jež tvoří jediný, nedílný myšlenkový obsah. Přes to se nemůžeme ubrániti dojmu, že L a m m a s c h klada důraz na jediný znak krádeže, a od něho vycházejí při pozorování ostatních znaků vidí je jako při falešné perspektivě ne zcela přesně, tu nepřiměřeně zkrácené, onde nepřirozeně rozšířené.

Nejlepší důkaz, že se svého stanoviska L a m m a s c h problém předmětu krádeže nemohl dosti jasně přehlédnouti, vidíme v tom, že sám kolísá při jeho řešení.

Ustanovení, jež H e r b s t uvedl na odůvodnění svého názoru (§ 306.), i předpisy §§ 187. a 188. a výklad slova »užitku« v § 171. slouží L a m m a s c h o v i k odůvodnění jeho názoru o zlodějském obmyslu.¹⁴⁾ Krádež mu charakterisuje obmysl přisvojením si cizí věci dojíti m a j e t k o v é h o užitku. Odnětí věci, z jejíhož osvojení nelze dosáhnouti majetkového užitku, není tedy, jak L a m m a s c h prohlašuje, krádeží. »Této větě,« pokračuje L a m m a s c h,¹⁵⁾ »není však tak rozuměti, jako by předmět krádeže musil sám o sobě míti třeba sebe nepatrnější hodnotu směnnou; dostačí naopak ke skutkové podstatě krádeže, že, z přisvojení věci, jež o sobě nemá cenu ani nejmenší mince, ten, kdo ji odcizil, obmyslí dosáhnouti prostředecní užitku pro svůj majetek.« Jako příklad pak uvádí Lammasch, že pokládá za krádež, odcizí-li bursovní spekulant kartáčový otisk zprávy správní rady akciové společnosti, aby se dříve než ostatní dověděl o bilanci a dividendě, a dle toho své spekulace zařídil. Přisvojím-li si tedy objektivně bezcennou věc, abych z ní měl majetkový prospěch, dopustím se krádeže.

O několik stránek dále pak čteme:¹⁶⁾ »Třeba si pachatel ani nebyl vědom oběhové hodnoty věci, dostačí, přisvojil-li si ji k vůli její užitkové hodnotě.« A opět jako příklad uvádí L a m m a s c h, že za krádež pokládá, přisvojí-li si vězeň provaz neb civilní oblek, a na útěku jest s nimi dopaden, aneb, podařil-li se mu útek, opomenul, dosáhnuv bezpečí, věci navrátiti. Tedy přisvojím-li si věc (mající směnnou hodnotu, nikoliv k vůli této

¹⁴⁾ L a m m a s c h: *Diebstahl und Beleidigung* (1893), str. 4.

¹⁵⁾ Tamtéž str. 6.

¹⁶⁾ Tamtéž str. 11.

směnné, nýbrž) k vůli její užitkové hodnotě, dopustím se krádeže.¹⁷⁾

Rekapituluji: přisvojím-li si věc objektivně bezcennou, abych z ní měl majetkový prospěch (kartáčový otisk bursovní zprávy), dopustím se krádeže, neboť jsem měl při odnětí pro krádež charakteristický obmysl: dosáhnouti majetkového zisku. Přisvojím-li si věc objektivně cennou, třeba ne proto, abych z ní měl majetkový zisk, dopustím se rovněž krádeže.

Je-li tedy lhostejno, má-li neb nemá-li ukradený předmět objektivní hodnoty, a je-li lhostejno, odnímám-li věc pro její hodnotu, či pro užitek, jež mně poskytuje, mohu si též představití následovní příklad: Zamilovaný mladík odejme své tanečnicki růži (tedy věc bez objektivní hodnoty jako kartáčový otisk bursovní zprávy), aby si ji schoval na památku (tedy právě tak bez zistného obmyslu, jako onen Lammaschův vězeň, provaz). Jest to právě též případ, jež uvádí L a m m a s c h jako odstrašující příklad,¹⁸⁾ k jakým absurdnostem vede theorie jím potíraná.

Ve vývodech L a m m a s c h o v ý c h tedy musí býti někde chyba, neboť jinak by nemohly vésti k rozhodnutí, před nímž mají varovati.

Již opatrné zaklausulování druhého příkladu (vězeň, odňavší provaz, aby mohl uprchnouti, je trestný pro krádež jen tehdy, »byl-li na útěku s provazem přistižen, neb opomenul-li jej vrátiti, když dospěl bezpečí«) ukazuje, že L a m m a s c h cítí, na jak nejistou půdu se odvažuje svým tvrzením, že netřeba, aby si pachatel uvědomil směnnou hodnotu odcizeného předmětu; pouhý krok (pachatel po zdařeném útěku provaz zahodí neb vrátí) nás odtud vede k furtu usus.

Právě tak však i druhý příklad, odnětí bursovní zprávy, příliš se podobá furtu usus: Na co se vztahuje úmysl pachatelův, na onen kus papíru, na němž zpráva jest otištěna, kus papíru, jenž je sice věcí, ale nemá hodnoty, či na zprávu o bilanci a dividendě akciové společnosti, zprávu, jež má majetkovou hodnotu, avšak — není věcí? L a m m a s c h svůj názor, že krádež je

¹⁷⁾ Ještě o krok dále jde *rozhod. nejv. soudu*, sb. čís. 2822., jež praví, že je vůbec lhostejno, má-li ukradená věc pro zloděje cenu (šlo o krádež vkladní knížky poštovské spořitelny).

¹⁸⁾ L a m m a s c h: *Diebstahl*, str. 6.

charakterisována zjištěným obmyslem, opírá o ustanovení o účinné lítosti.¹⁹⁾ Kdyby v našem případě bursovní spekulant kartáčový otisk vrátil »dříve, než vrchnost o provinění jeho zví«, zůstane beztrestným? Neb musí mimo to nahraditi škodu, již akciová společnost utrpěla předčasným uveřejněním zprávy správní rady? Vždyť škoda nepovstala »činem«, t. j. krádeží, nýbrž určitým upotřebením ukradeného předmětu, byla by právě tak povstala, kdyby si byl spekulant zprávu v tiskárně opsal, ani se jí nedotknul.

Oba případy, jež L a m m a s c h uvádí, se podobají v tom, že v obou na věci samé, její substanci, pachateli nezáleží, nýbrž jen na tom, aby věci užil v určitém směru. Rozdíl obou případů je v tom, že v prvém (krádež bursovní zprávy) věc ukradená nemá směnné hodnoty, avšak dle vůle pachatelovy má mu dopomoci k majetkovému prospěchu; v druhém (krádež provazu) věc má směnnou hodnotu, avšak pachateli nezáleží na této hodnotě, nýbrž na užitku, jež mu věc přinéstí může, užitku, jež nelze v penězích odhadnouti. Jest patrné, praví-li L a m m a s c h, že v obou případech jde o krádež, prohřešuje se na svém principu, že krádež je charakterisována zjištěným obmyslem, aneb aspoň nepraví nám dosti jasně, co pod tímto zjištěným obmyslem si představuje. Nejprostší důkaz pro nejasnost svého principu nám poskytuje L a m m a s c h sám tím, že ve svém *Grundriss des Strafrechts*²⁰⁾ bez bližšího důkazu z toho, že se ke krádeži vyžaduje zjištěný obmysl, prostě vyvozuje, že na »věcech, jež nemají směnné hodnoty, neb ohledně nichž si ten, jenž si je přisvojil, neuvědomil jich směnné hodnoty«, není krádež možná, což jest pravý opak toho, co z téhož principu: zjištěnosti obmyslu vyvozoval v *Diebstahl und Beleidigung*.²¹⁾

Hledáme tedy i u L a m m a s c h e marně pevnější basis pro rozhodnutí naší otázky: co může býti předmětem krádeže.

Přes to jsme L a m m a s c h o v i zavázáni za jeho rozbor zlodějského obmyslu dle rakouského práva.

I výsledky, k nimž ve svém Grundrissu dospěl, jak uvidíme, nutno akceptovati; jenže zlodějský obmysl je jen jednou

¹⁹⁾ Taméž, str. 4.

²⁰⁾ L a m m a s c h: *Grundriss*, str. 54.

²¹⁾ L a m m a s c h: *Diebstahl*, str. 6., 11.

složkou argumentace, již k těmto výsledkům dospějeme. Sám o sobě, jak jsme viděli, k odůvodnění závěru nestačí.

Pokusíme se v následujících odstavcích argumentaci Lammaschovu doplniti.

2.

Není-li právo cosi nahodilého, nýbrž hledíme-li na ně jako na nutnou výslednici jednak dosavadního právního stavu, jednak změněných nynějších potřeb, nebude snad od místa, přihlídneme-li i v naší otázce k těmto dvěma složkám, jež ke vzniku našeho zákona působily, a jež by k jeho změně nás pohnouti mohly. Jednak k historickým základům platného zákonného ustanovení, jednak k tendencím k jeho změně působícím. Z těchto tendencí vyjmete nejsilnější: snahu následovati vzor německého práva. Tím získáme pozadí, na němž smysl platného práva jasněji vystoupí tak, abychom v dalším uvažovati mohli, jsou-li v něm prvky dalšího života schopné, hodí-li se řešení naší otázky platným právem do systému trestního práva. Ize-li je tedy theoreticky obhájití, a konečně, odpovídá-li praktické potřebě. —

Názor H e r b s t ů v,²²⁾ že platná definice krádeže je »téměř slovně« vzata z římského práva, není zcela nepochybný. Herbstu má patrně na mysli známou definici P a u l o v u v D. 47., 2., l. 1., § 3. *Furtum est contrectatio rei fraudulosa lucri faciendi gratia vel ipsius rei, vel etiam usus eius possessionisve*. Dle římského práva tedy, kdybychom se drželi jen tohoto textu, nemusí předmět krádeže býti věc hmotná, nemusí býti věc cizí. Podobá se tedy rakouská definice římské jen znakem »lucri faciendi gratia« — »k svému užitku«. Avšak nehledě k tomu, že ono »lucri faciendi gratia« v římském právu různě bylo vykládáno,²³⁾ a že se nám v Inst. 4., 1., § 1., zachovala neméně authentická definice krádeže, v níž tento znak vůbec chybí,²⁴⁾ — srovnáme-li rakouskou definici krádeže z r. 1803 (v níž poprvé znak »k svému užitku« se nalézá) se starším domácím právem, dáme za pravdu

²²⁾ *Handbuch*, str. 332.

²³⁾ Rosenberger: *Über das furtum nach klassisch-römischem Recht, insbesondere über den animus lucri faciendi* (1879), str. 52. n.; Gebauer: *Der strafrechtliche Schutz wertloser Gegenstände* (1895), str. 21. n.

²⁴⁾ Že znak ten vůbec teprve později do definice pojat, v. Hitzig v Mommsen: *Zum ältesten Strafrecht der Kulturvölker* (1905), str. 39.

Zeillerovi,²⁵⁾ jenž tvrdí, že znak »k svému užitku« do definice krádeže byl pojat jen proto, aby vyloučeny byly »lehkomyslné kousky, jež nejsou zločinem«. Mělo tedy tímto ustanovením dosavadní stanovisko zákonodárcovo býti precisováno, nikoliv podstatně měněno.

Dosavadní právo pak, pokud jde o krádež, neregulovalo římské právo. Trestní zákoník Karla V. (C. C. C.), nedefinuje sice krádež výslovně (článek 157., so einer erstlich gestohlen hat . . .), z podrobných ustanovení však možno s jistotou souditi, že stálo na stanovisku německého práva.

První jednotná kodifikace trestního práva v zemích českých, trestní zákoník Josefa I., z 16. července 1707 obsahuje naproti tomu již úplnou definici krádeže od nynější nevalně se lišící. Čl. 19., § 28., zní: »Der Diebstahl ist eine unzulässige und gewinnsichtige Entfremdung eines beweglichen Guts wider den Willen des Eigenthümers.« Předmětem krádeže jest tu tedy již cizí statek movitý, na nějž se může vztahovati zjištěný obmysl.

Na tomto stavu věci se mnoho nezměnilo Theresiánským trestním zákoníkem z 31. prosince 1768, jenž v čl. 94., § 1., stanoví: »Ein Diebstahl wird begangen, da wer aus betrüglich- und gewinnsüchtigen Gemüth ein fremdbewegliches Guth, es seye Geld, Vieh, oder Fahrniss, wie die immer Namen haben mag, wider Willen des Eigenthümers, heimlich oder öffentlich nimmt und entziehet.« Od zákoníku Josefa I. se C. C. Th. liší svou větší rozvláčností, jež nám umožňuje kontrolovati, v jakém smyslu tehdejší zákonodárce svých výrazů užíval. A tu napadá, že Theresiana nejen zpronevěru uvádí jako případ krádeže (§ 4.), nýbrž i že (čl. 72., § 1.) prohlašuje, že krádež je těsně spřízněna s podvodem. Pozornost právě se koncentruje ve znaku »aus betrüglich- und gewinnsüchtigen Gemüth«; jednání z něho vznikající tvoří Theresiáně jedinou rodinu, aniž by se jí zdálo nutno jednotlivé druhy (podvod, krádež, zpronevěru) ostřeji odlišiti.²⁶⁾ Již z této subjektivní stránky krádeže ve smyslu Theresiany patrně, že předmět krádeže musí míti majetkovou hodnotu. Že nestačí subjektivní hodnota (affekční), nýbrž že objektivní směnná hodnota se požaduje, praví Theresiana výslovně (čl. 94., § 10.),

²⁵⁾ Zeiller: *Jährl. Beiträge zur Gesetzeskunde*, I. (1806), str. 162

Trestní zákoník Josefa II. z 13. ledna 1787 definuje v § 156. krádež »Wer fremdes bewegliches Gut dem Besitzer oder Eigenthümer ohne Vorwissen und Einwilligung desselben betrüglicherweise entzieht, begeht einen Diebstahl.« Zpronevěra jest i v Josefinském trestním zákoníku případem krádeže. Dle § 158. konečně má se jako se zlodějem naložiti s tím, kdo věřitelům část svého jmění, z něhož by mohli dojíti zaplacení, zamlčí, zadrží, neb jakýmkoliv způsobem zcizí.

Stále jest, jak patrně, pro krádež charakteristické zjištěné smýšlení pachatelovo; to činí z krádeže rodový pojem, pod nějž shrnouti lze i činy, jež v některém podružném znaku se od krádeže uchylují.

V tomto směru spěje nepochybně zákon trestní z 3. září 1803 k větší specialisaci. Krádež přestává býti genus, rod, zjištěností charakterisovaný, nýbrž species, druh, z jehož definice smýšlení pachatelovo mizí, a na jeho místo nastupuje obmysl, jež nesdílí již krádež s ostatními spřízněnými činy — aspoň ne dle slov zákona. Krádeže se nyní dopustí (§ 151.); wer um seines Vortheiles willen fremdes bewegliches Gut aus eines Andern Besitz ohne dessen Einwilligung entziehet.

Měla tím nastati nějaká změna v okruhu předmětů, na nichž krádež spáchána býti může? Předmětem krádeže jest i dle zákona z roku 1803 ne věc vůbec, nýbrž statek, tedy nepochybně věc, mající hodnotu aspoň užitkovou.²⁷⁾ Mohla by tedy změna spočívatí jen v tom, že by zákon byl chtěl akceptováním římského znaku krádeže »lucris faciendi gratia«, »um seines Vortheiles Willen«, vyjádřiti jiný obmysl, než starší zákony výrazem »aus gewinnsüchtigen Gemüt«. Jak se tehdy rozumělo výrazu »lucris faciendi gratia«, nám praví sám Feuerbach.²⁸⁾ Animus lucris ist die Absicht, unmittelbar durch den Gebrauchs- oder Tauschwert der Sache selbst sein Vermögen zu vergrößern. Neznamená tedy zlodějský obmysl v zákoně z r. 1803 podstatně nic jiného, než zjištěné smýšlení pachatelovo, jež starší

²⁶⁾ Viz čl. 94., § 5., kde se stanoví, že zlodějům se rovnají ti, kdo dopouštějí se podvodných kousků v čl. 72., § 6., tedy v kapitole o podvodu vypočtených.

²⁷⁾ Wessely: *Abhandlung über den Begriff des Diebstahles . . .* (Zeitschrift für österr. Rechtsgelehrsamkeit, 1833, I., str. 180. n.), str. 188.

²⁸⁾ Feuerbach: *Lehrbuch des gemeinen, in Deutschland gültigen peinlichen Recht* (1836), § 319., str. 287.

zákony předpokládaly. Proto také Jenull²⁹⁾ zahrnuje krádež mezi zločiny »aus Gewinnsucht«.

Také jinak, jak jsme se již zmínili, se zdá, že za vlády zákona z r. 1803 nebylo o tom pochybnosti, že zlodějský obmysl směřuje k dosažení majetkového užítku, a že slovo statek značí věc mající užitkovou hodnotu, jež může býti ceněna.³⁰⁾

Toto ostré zdůrazňování majetkového z krádeže plynoucího prospěchu, vedlo o sobě ovšem k nedorozumění. Z toho, že také užívání a držení věci možno ceniti, dochází Wessely k mínění, že je možno furtum usus possessionisve rei alinae.³¹⁾ Jakkoliv již tehdy mu bylo namítáno, že při furtu usus possessionisve »to, co bylo odcizeno, není statkem, a statek že nebyl odcizen«,³²⁾ trval v polemice proti Kitkov i na tomto názoru.

Pozorujeme-li nyní, že náš trestní zákonník přijal doslova definici zákona z r. 1803 až na to, že slovo »statek« zaměnil slovem »věc«, maně se nám vtírá domněnka, nestalo-li se to také proto, aby nedorozumění, jemuž propadl Wessely, bylo v budoucnosti vyloučeno. Při slově »statek« myšlenka na užitek, jež věc poskytuje, mimoděk napadá. Toho však není třeba, když již bez toho ve znaku »pro svůj užitek« požadavek, že předmět krádeže musí býti s to, aby užitek poskytoval, jest obsažen. Naopak, akcentuje-li se dvakrát tato vlastnost předmětu krádeže nejen ve zlodějském obmyslu, nýbrž i označením předmětu krádeže »statkem«, jest na snadě právě ono nedorozumění, v něž upadl Wessely.

Ať jest naše domněnka správná, čili nic, tolik z toho, že zákon v jiné souvislosti, jmenovitě při zpronevěře, pak v § 188. (das gestohlene Gut), užívá dále pro předmět přisvojení výrazu »statek«, zdá se nepochybně plynouti, že v okruhu věcí, jež

²⁹⁾ Jenull: *Das oesterreichische Criminal-Recht* (II., 1809), str. 304. ; str. 306. pak praví, že pro krádež rozhodná je »die Absicht, in Ansehung des Vermögens einen Vortheil zu erhalten«.

³⁰⁾ Srov. kontroverzu mezi Wesselym a Kitkou: Wessely: *Zeitschrift*, 1833, (svrchu pozn. 27.). Kitka: *Gegenansicht über den Begriff des Diebstahles* (tamtéž 1835., I., str. 161. n.), a Wessely: *Revision der Ansichten über den Begriff des Diebstahles*. (Themis 1836, II. H. VI., str. 93. n.)

³¹⁾ Wessely: *Zeitschrift*, 1833, str. 210.

³²⁾ Themis, 1836, str. 105.

předmětem krádeže býti mohou, zaměněním terminu »věc« za »statek« podstatná nějaká změna nastati neměla.

Změnu vidíme jen v zeslabení důrazu, jaký dosavadní zákony kladly na majetkový užitek, jež předmět krádeže musí poskytovat. Již záměna »animi lucri faciendi« za starší »gewinnsüchtig Gemüth« odlišilo krádež od ostatních deliktů, jež ještě Theresiana za jediný rod pokládala. Důraz na společném znaku zjištnosti, v zákoně z r. 1852 ještě více stlumen. Technika zákona — přesné vymezení hranic mezi jednotlivými delikty — tím získala. Získala však, tuším, na úkor jasnosti v tom směru, ke kterému druhu deliktů nyní krádež počítati. Učinme krok, popřeme, že vůbec se ještě vyžaduje ke krádeži zjištný obmysl, a zbude nám z krádeže zcela formální skutková podstata (jako podobnou máme v definici podvodu), skutková podstata, již vyplniti mohou činy hospodářsky, společensky i mravně svrchovaně různorodé — rozhodně ne ve prospěch obecné důvěry v trestní spravedlnost.³³⁾

3.

Otázka jest, nutí-li nás text zákona k tomuto kroku. K zodpovězení této otázky musíme se o to pokusiti, abychom co možná nejostřeji vystihli smysl zákonného textu. K tomu vhodnou pomůckou bude srovnání textu našeho zákona s oním zákonem, jež při změně našeho práva pravděpodobně bude za vzor sloužiti, s trestním zákonem pro říši německou. Tím nejen, jako každým srovnáním, zvláštnosti našeho zákona ostřeji vystoupí, nýbrž získáme tím zároveň základ pro úsudek, které znaky platné definice při pravděpodobné změně bude třeba zvlášť chrániti a za tím účelem zdůrazniti.

Německý říšský trestní zákonník definuje krádež v čl. 242. následovně: Wer eine fremde bewegliche Sache einem Anderen in der Absicht wegnimmt, dieselbe sich rechtswidrig zuzueignen, wird wegen Diebstahls mit Gefängnis bestraft.³⁴⁾

³³⁾ Doerr: *Objekt*, str. 201., Lammasch: *Diebstahl*, str. 15. n.

³⁴⁾ Podobně jako německé právo stanoví *mexický trest. zákon* ze 7. pros. 1871, čl. 368. (Krádeže se dopustí, kdo se zmocní cizí věci movité bez práva a svolení oné osoby, jež dle zákona s ní smí nakládati.) *Portugalský trest. zákon* ze 16. září 1886, čl. 421., jež doslova cituje *francouzský code pénal*, art. 379. (Quiconque a soustrait frauduleusement une chose qui

Nemůže být naším úkolem, abychom v těsném rámci článku i jen stručně naznačili kontroversy, jež se k tomuto textu zákona pojí. Na tomto místě musíme se spokojit, a pro naše úvahy stačí, uvedeme-li, co v tomto ustanovení vidí vládnoucí v Německu theorie.

Dle německého práva je krádež porušením cizího vlastnického práva³⁵⁾ odnětím věci movité z cizího držení. Aby z tohoto odcizení pachatel měl majtkový zisk, neb postižený majtkovou újmu, toho netřeba.³⁶⁾ Proto svémocná směna (odcizení věci se zanecháním její ceny) jest právě tak krádeží,³⁷⁾ jako odnětí věci za účelem svémocného si zaplacení pohledávky.³⁸⁾ Obmysl zlodějský vyčerpán je zcela snahou rem sibi habendi, snahou cizí věc bezprávně vlastní moci podrobiti.³⁹⁾ Tím ovšem hranice mezi odcizením cizí věci a jejím zničením, jež charakterizuje poškození cizího majetku, sůžena až v subtilnost. Vždyť i tím, že cizí věc zničím, osobuji si nad ní bezprávně moc vlastníku náležející. Vládnoucí nauka také došla k závěru, že rozdíl mezi krádeží a poškozením cizího majetku jest čistě subjektivní, totiž, zda konečné opatření, jež pachatel ohledně věci učiní, dokumentuje vůli s věcí jako majitel naložiti.⁴⁰⁾

Na takovéto přisvojení tedy dle vládnoucí nauky míří zlodějský obmysl dle německého práva, tedy na založení poměru výhradního panství mezi pachatelem a odcizenou věcí.

Srovnáme-li s tímto obmyslem obmysl dle rakouského práva

ne lui appartient pas, est coupable de vol); německý zákon doslova recipuje bulharský *trest. zákon* z 2. února 1896, čl. 313. — S rakouským zákonem souhlasí italský z 30. června 1889, čl. 402. (Chiunque s'impresse della cosa mobile altrui per trarne profitto etc.); Stoossova osnova *švýcarského spolkového trest. zákona*, čl. 70. (kdo věc, jež náleží někomu jinému, odejme, aby sebe neb třetího jí bezprávně obohatil, se . . . tresce . . .), podobně norský *zákon* ze 14. listopadu 1885 § 257.

³⁵⁾ Liszt: *Lehrbuch*, str. 426.; ostatní literatura v. Gebauer, na uv. m., str. 69. n.

³⁶⁾ Hälschner: *Das gemeine deutsche Strafrecht*, II., 1. 1884, str. 282.; tamtéž literatura.

³⁷⁾ Liszt: *Lehrbuch*, str. 430., p. 10. (literatura).

³⁸⁾ Merkel: *Diebstahl und Unterschlagung* (Holtzendorff-Handbuch, III., str. 619. n.), str. 658.

³⁹⁾ Liszt: *Lehrbuch*, str. 431.

⁴⁰⁾ Häppel: *Wasser-Diebstahl* (1895), str. 32.; proti tomu Doerr: *Objekt*, str. 152., a Gleispach: *Die Veruntreuung an vertretbaren Sachen* (1905), str. 17. n.

vyžadovaný, naskytá se nám otázka: především: značí »odnětí k svému užítku« odnětí jen za účelem založení panství nad odňatou věcí, či stačí jiný užitek, jež věc poskytnouti může, aniž by výhradnému panství byla podrobena; za druhé: stačí užitek spočívající v založení panství nad odcizenou věcí, nebo třeba, aby pachatel se snažil dosíci dalšího užítku, ku př. prospěchu majtkového.

První otázka znamená: je dle rakouského práva přípustné furtum usus possessionisve rei alienae? Otázku tuto dlužno popřít; neboť krádež předpokládá porušení cizí držby, jež státi se může jen založením držby vlastní; kdo však věc jen k určitému upotřebení odejme, neporušil naznačeným způsobem cizí držbu, kdo držbu cizí porušil založením vlastní, již si věc přisvojil, třeba by obmysl se nevztahoval na věc jako celek, nýbrž na určitý užitek, jež věc poskytnouti může.

Dle toho je obmysl dle německého práva při krádeži požadovaný širší, než obmysl, jež žádá právo rakouské; neboť kdo chce z věci míti prospěch, musí dle právě řečeného chtít si ji přisvojiti, větu tuto však nelze obrátiti: neboť, kdo chce věc si přisvojiti, nemusí chtít nad to sahající prospěch.

Ovšem je možný tak široký výklad slov »k svému užítku«, že rakouská definice se téměř kryje s německou. Takový výklad nalézáme u Fingera. Finger⁴¹⁾ má za to, že zlodějův prospěch spočívá již v tom, podrobí-li odcizenou věc bez vůle majitelovy sobě neb někomu jinému, a že není třeba jiného obmyslu, než onoho, jež jest charakterisován vůlí cizí věci disponovati.

Kdybychom ani nepřihlíželi k historickému vývoji svrchu naznačenému, jenž tomu nasvědčuje, že se ke krádeži požaduje zistný obmysl, neubráníme se dojmu, že tak extensivní interpretací slov »k vlastnímu užítku« tomuto znaku vůbec ujímáme smyslu,⁴²⁾ t. j. že by na dosahu definice krádeže ničeho se nezměnilo, kdyby tento znak vůbec byl vypuštěn. Neboť co znamená prospěch spočívající v tom, že mohou věci disponovati? Dle toho, jak jsme svrchu vymezili pojem přisvojení, nic jiného, než prospěch v tom spočívající, že jsem si cizí věc přisvojil. Mohli bychom tedy v definici krádeže místo »k vlastnímu prospěchu« říci, »aby si věc přisvojil«. Znamenala by tedy ra-

⁴¹⁾ Finger: *Strafrecht*, II., str. 186.

⁴²⁾ Lammasch: *Diebstahl*, str. 4.

kouská definice totéž co německá. To zdá se býti též cílem Fingerovým.

Na tom ničeho nemění, že německá definice žádá obmysl, »aby si věc protiprávně přisvojil«, kdežto v rakouské definici tento znak výslovně uveden není. Co znamená tato »protiprávnost«, jež se uvádí výslovně ve skutkové podstatě trestného činu, ač již v pojmu zločinu jest zahrnuta, tak že se zdá zbytečno ve skutkové podstatě konkrétního deliktu tento znak opakovati?

Žádá-li zákon obmysl bezprávného přisvojení, žádá patrně více, než pouhý zločinný úmysl. To uznává Liszt,⁴³⁾ když praví, že obmysl bezprávného přisvojení musí býti motivem sáhajícím dále, než úmysl. Poněvadž nelze za to míti, že by protiprávnost sama mohla býti motivem, jenž by při každém případě krádeže se musil dáti prokázati, dlužno asi této, ne zcela jasné větě Lisztově rozuměti tak, že přisvojení cizí věci, má-li býti krádeží, musí býti vyvoláno protiprávným nějakým motivem. Je-li to skutečně smysl citované Lisztovy věty, pak jest s politováním, že Liszt neuvedl, co rozumí protiprávným motivem. Musíme se tu uchýliti k žákům Lisztovým, kteří pojmem protiprávnosti blíže se zabývali, hlavně k Dohnovi.⁴⁴⁾ Podrobným logickým rozbořem pojmu práva dochází Dohna, používaje hlavně výzkumů Stammleových o správném právu, k závěru, že »znak protiprávně, jenž ve skutkových podstatách říšského trestního zákonníku dílem výslovně uveden, dílem, poněvadž mlčky je předpokládán, doplněn býti musí, má ten smysl, že jím jednání má býti vyznačeno, jež ideji práva, maximě správného chování odporuje, jež tedy nelze si mysliti jako pravý prostředek k pravému cíli.«⁴⁵⁾ Tento výraz »pravý« pak Dohna na jiném místě interpretuje tím, že dí, že každé jednání odporující právě uvedené formální maximě jednání, pro něž používá výrazu »nepravé«, obsahuje v sobě zcela všeobecně porušení povinnosti (eine Pflichtwidrigkeit) v tom smyslu, že jím ony povinnosti byly zanedbány, které sociální společenství individuu ukládá.⁴⁶⁾

⁴³⁾ Liszt: *Lehrbuch*, str. 432.

⁴⁴⁾ Dohna: *Die Rechtswidrigkeit als allgemein gültiges Merkmal im Thatbestande strafbarer Handlungen* (1905).

⁴⁵⁾ Na uv. m., str. 52., 53.

⁴⁶⁾ Na uv. m., str. 71.

Toto zcela formální, od konkrétního obsahu chťení vědomě abstrahující pojmání »protiprávnosti« jest právě okolností, na niž na tomto místě chceme upozorniti. Aniž bychom zde správnost mínění Dohnova nějak mohli dokazovati, chceme upozorniti na to, že není vyloučena možnost vykládati již § 1. našeho trest. zákona, totiž slovo zlý úmysl výrazem protiprávný, v právě naznačeném Dohnově, resp. Stammleově smyslu. Zákonodárce slovem »zlý« nemohl mysliti ethicky méně cenný — neboť v § 11. ostře vymezuje svůj obor oproti oboru morálky — nýbrž společensky méně cenný. Jest pak právě zásluhou Stammleovou, resp. Dohnovou, že pro jednání společensky nehodnotné a tedy zlé a zavržitelné našli ve své definici protiprávnosti přijatelnou formuli.

Přijmeme-li tento názor za správný, pak jest i v rakouské definici krádeže doplniti slovo »protiprávně« jako znak při každém zločinu sám sebou se rozumějící. Že pak musíme v rakouské definici čísti ». . . věc protiprávně odejme«, kdežto německá zní »věc odejme, aby si ji protiprávně přisvojil«, nečiní rozdíl. Odejmutí a přisvojení je jen negativní a pozitivní stránka téhož děje,⁴⁷⁾ a o to jde, že děj musí býti protiprávný.

Je-li tedy v rakouské definici obmysl protiprávného přisvojení obsažen, praví-li však definice nad to »k svému užítku«, musí v těchto slovech býti více, než užitek v přisvojení samém spočívající. Užitek tedy, jenž není vyčerpán přisvojením věci. Poněvadž pak nelze prokázati, že by byl zákonodárce vsunutím znaku »pro svůj užitek« chtěl krádež rozšířiti i na případy, jež by nebyly vyvolány zjištěným smýšlením, jak starší zákony výslovně podotýkají, dlužno asi za pravdu dáti Lammaschovi, tvrdí-li, že užitek, o němž mluví § 171. tr. z., musí býti užitek majetkový.⁴⁸⁾ V tom nás hlavně posiluje kriminálně politický účel normy o krádeži, o němž níže pojednáme.

⁴⁷⁾ Merkel: *Holtzendorff-Handbuch*, III., str. 689. Gleispach: *Unterschlagung*, str. 16.

⁴⁸⁾ Taktéž *rozh. nejv. soudu*, sb. čís. 2784.

Doposud mohli jsme v celku stopovati vývody L a m m a s c h o v y a snaha naše v podstatě směřovala jen k tomu, k jeho důkazům, že »užitek« v § 171. značí užitek majetkový, připojit další: totiž jednak dosavadní vývoj rakouského práva, jednak interpretaci zlodějského obmyslu na základě novějších výzkumů německé theorie.

Pravili jsme již svrchu, že argumentaci na základě zůstání jako charakteristického znaku zlodějského obmyslu pokládáme toliko za jednu ze složek, s nimiž při konstruování názoru o předmětu krádeže musíme pracovati.

Druhou neméně důležitou složkou jest postavení krádeže v systému trestných činů, již poznáme, uvědomíme-li si jasně jednak změnu, jež v zevnějším světě krádeží povstává, jednak důvod, proč stát této změně v cestu se staví.

Uvažujeme-li o předmětu zločinu, musíme si jasně uvědomiti, v jakém smyslu tohoto výrazu užíváme.⁴⁹⁾ Pokud mohu přehlédnouti, byl to L i s z t, jenž nejdůrazněji k tomu poukázal, že výrazu »předmět zločinu« užíváme v dvojím smyslu dle toho, máme-li na mysli zločin jako jednání, či máme-li na mysli zločin jako bezprávi.⁵⁰⁾ ⁵¹⁾ Z l o č i n j a k o j e d n á n í, jako

⁴⁹⁾ Otázkou předmětu zločinu doposud nejdůkladněji, pokud přehlédnouti mohu, se obíral O p p e n h e i m: *Die Objekte des Verbrechens* (1894), jenž. str. 155, vypočítává 12 různých předmětů, jež týž zločin zasahuje. Za nejdůležitější však právem pokládá rozdíl mezi »předmětem útoku« (t. j. [str. 194.] »onen předmět, na němž zločin musí býti spáchán . . . , aby tu byl útok na předmět ochrany, jenž dotýčný zločin charakterisuje«) a »předmětem ochrany« (Schutzobjekt) (t. j. onen předmět [stav, cit, právo, povinnost], jehož jednotlivý zločin se dotýká); jest to onen předmět, k vůli němuž čin je zakázán (str. 153.).

⁵⁰⁾ Liszt, *Lehrbuch*, str. 141., p. 2., týž: *Der Begriff des Rechtsgutes im Strafrecht und in der Enzyklopädie der Rechtswissenschaft* (Zeitschrift für die ges. Strafrechtswissenschaft, VIII., [1888], str. 133. n.), zvl. 151. n.; týž: *Rechtsgut und Handlungsbegriff im Binding'schen Handbuch* (Zeitschrift, VI. [1886.], nyní Liszt: *Strafrechtliche Aufsätze und Vorträge*, [1905], I., str. 212. n.), str. 225.

⁵¹⁾ Proti tomuto rozlišování se staví O p p e n h e i m, na uv. m. 32., 173. z toho důvodu, že prý zločin nemusí zanechat viditelných stop. To, pokud vím, Liszt také netvrdí. O zločin považuje jen za jednání; následkem toho nepostřejuje dosah rozdílu mezi reálním předmětem

smysly vnímatelný děj (obměny, jež nastanou, je-li zločin opomenutím a ne činem, tu můžeme nechati stranou), jest kausální proces zanechávající v zevnějším světě jisté stopy.⁵²⁾ Typus dotčeného děje máme vylíčený v jeho skutkové podstatě jak stanovena je v trestním zákoníku. Pro určitý zločin charakteristický výsledek zločinného jednání jest vždy určitá změna; změna předpokládá předmět, jenž se mění. Tento předmět nazýváme konkrétním předmětem zločinu. Konkrétní předmět zločinu jest tedy ona věc (v nejšířším slova smyslu),⁵³⁾ na níž zločinné jednání jako příčina vyvolává (nezůstane-li při pokusu) jistou, v trestním zákonu vylíčenou změnu jako výsledek.

V poněkud jiném světle zjeví se nám předmět zločinu, uvažujeme-li o z l o č i n u j a k o b e z p r á v í. Ať definujeme bezprávi jako porušení práva (subjektivního) či právního (společenského) řádu, právní (či společenské) povinnosti, jedno mají všechny tyto konstrukce, k nimž níže poněkud blíže bude nám přihlédnouti, společné, že totiž zločin je negací jistého myšleného stavu, jenž dle vůle zákonodárcovy má býti zachován. Tento stav (v nejšířším slova smyslu), jenž zločinem je negován, nazýváme pojmovým předmětem zločinu, či — chceme-li tohoto výrazu, jenž již k tolika nedorozuměním podnět zaval, zachovati — právním statkem.⁵⁴⁾

Důležité tedy jest, že jen mezi zločinem jako dějem a změnou na konkrétním předmětu zločinu je myslitelný vztah příčinný, poměr příčiny a účinku. Mezi pojmovým předmětem zločinu a zločinem jako bezprávím je jen logický poměr kladu a záporu. Jen obrazně říkáme, že právní statek byl zločinem zasažen; právní statek jako myšlený stav, jako pojmová konstrukce vůbec zasažen býti nemůže; může jen býti negován.⁵⁵⁾

Přistupujeme nyní k tomu, abychom těchto pojmů použili

zločinu jako jednání a pojmovým předmětem zločinu jako bezpráví, ač potřebu, též tento předmět pozorovati, cítí, a proto stanoví svou kategorií »předmětů ochrany«. K této otázce se ostatně níže vrátíme.

⁵²⁾ Důkladné vylíčení zločinu jako jednání v. O p p e n h e i m, na uv. m., § 17. n.

⁵³⁾ Asi v tom, v němž O p p e n h e i m na uv. m. § 14., užívá výrazu předmět (Objekt).

⁵⁴⁾ Blížeji o tomto pojmu viz níže, § 7.

⁵⁵⁾ Liszt: *Zeitschrift*, VIII., str. 153.

při interpretaci § 171. tr. zák., speciálně pokud jde o předmět krádeže.

Co je konkrétním předmětem krádeže?

Než se pokusíme o řešení této otázky, budiž nám dovolena malá terminologická odbočka. Musíme totiž v následujících úvahách užívatí terminů v nauce o národním hospodářství běžných, i zdá se nám k uvarování nedorozumění nutno předeslati jich stručné definice. Jde tu o pojmy v národním hospodářství dosti sporné; nám ovšem nejde o rozřešení těchto sporů; chceme jen co nejstručněji naznačiti, v jakém smyslu dotčených terminů užíváme. Jde nám tu o pojmy statek, hodnota a jmění.

Poměrně snad nejméně pochybností vzniká při pojmu statku. Snad všeobecně se tímto výrazem označuje každá věc hmotná, jež jest s to, aby potřebám lidským sloužila.⁵⁶⁾ Spor, možno-li i nehmotné věci za statky pokládati, nutno, jak uvidíme, v oboru trestního práva řešiti samostatně.⁵⁷⁾

Spornější jest pojem hodnoty. Nejjasnější zdá se nám býti, a pro naše potřeby stačí definice B ö h m - B a w e r k-ova,⁵⁸⁾ jež rozeznává dva pojmy hodnoty, které nelze vyššímu společnému pojmu podřaditi,⁵⁹⁾ totiž pojem subjektivní a objektivní hodnoty.

S u b j e k t i v n í hodnota je význam, ježž statek má pro potřeby určité osoby, jako podstatná podmínka užítku, jehož by se bylo jinak zříci.⁶⁰⁾

O b j e k t i v n í hodnota je způsobnost předmětu, aby přivodil objektivní výsledek, aneb aby sloužil ukojení nějaké lidské potřeby bez ohledu na náklonnosti a cíle individuálně určeného člověka.⁶¹⁾

⁵⁶⁾ Neumann: *Wirtschaftliche Grundbegriffe* (Schönberg: Handbuch der polit. Oekonomie, Abt: *Volkswirtschaftslehre I.* [3. vyd. 1890, str. 133. n.]), str. 175. n.

⁵⁷⁾ V tom, že věc musí, statek nemusí býti hmotný, vidí rozdíl obou těchto pojmů Heller: *Základové práva elektřiny* (1905), str. 36.; avšak o. z. o. zná též věci nehmotné.

⁵⁸⁾ B ö h m - B a w e r k: *Grundzüge der Theorie des wirtschaftlichen Güterwerts* (Jahrbücher für Nationalökon. u. Stat. N. F. XIII.), str. I. n.

⁵⁹⁾ Na uv. m., str. 6. n.

⁶⁰⁾ Na uv. m., str. 13.

⁶¹⁾ Na uv. m., str. 4.

Každá z těchto hodnot se opět dělí na dva druhy: v hodnotu užítkovou a hodnotu směnnou.

S u b j e k t i v n í h o d n o t a u ž í t k o v á (hodnota afekční) je význam, ježž věc má při vlastním upotřebení jako podstatná podmínka užítku, jehož by se jinak bylo zříci.

S u b j e k t i v n í h o d n o t a s m ě n n á je význam, ježž věc má jako podstatná podmínka užítku, jehož by jinak bylo se zříci, upotřebí-li se věci té jako prostředku směny. (Vzhledem na nejobyčejnější prostředek směny: subjektivní hodnota peněžitá.)

O b j e k t i v n í h o d n o t a u ž í t k o v á je význam, ježž věc pro všechny lidi má jako prostředek k úkoji určitých potřeb (hodnota výživná, tepelná a p.); o b j e k t i v n í h o d n o t a s m ě n n á je způsobnost věci, aby v oběhu za jiné, speciálně peníze (proto objektivní hodnota peněžní, cena), zaměněna byla.

Soubor statků, jež v určité době individuu fakticky jsou k dispozici, nazýváme jeho f a k t i c k ý m j m ě n í m.⁶²⁾

Soubor statků, jež individuu v určité době právně jsou k dispozici, nazýváme jeho p r á v n í m j m ě n í m.

Jměním však nazýváme též součet cen statků v každém z naznačených dvou jmění obsažených.⁶³⁾ To je, jak uvidíme, důležitě proto, že jmění jako součet cen statků v něm shrnutých zůstává stejné, i odpadne-li některý bezcenný statek, neb nastoupí-li na místo odpadnuvšího cenného statku jeho hodnota.

Jde nyní o poměr mezi jměním a vlastnictvím. Poněvadž ve vlastnictví mohou býti i věci bezcenné, ježž dle naznačeného ke jmění nenáleží, je vlastnictví širší než jmění. Poněvadž však potřebám individua sloužiti a k jeho dispozici býti, tedy část jeho faktického jmění tvořiti mohou i věci, ježž nejsou v jeho vlastnictví, jest vlastnictví užší než jmění. Poměr mezi jměním a vlastnictvím jest tedy poměr dvou vzájemně se protínajících kruhů.⁶⁴⁾

Majíce takto získanou terminologii, můžeme přistoupiti k řešení otázky, co je konkrétním předmětem krádeže.

Jeden z hlavních argumentů, ježž L a m m a s c h uvádí pro své tvrzení, že krádež předpokládá zisťný obmysl, jsou ustanov-

⁶²⁾ Neumann, na uv. m., str. 160.

⁶³⁾ Gebauer, na uv. m., str. 12. Doerr, na uv. m., str. 15.

⁶⁴⁾ Doerr, na uv. m., str. 30.

vení o účinné lítosti.⁶⁵) Zůstane-li pachatel beztrestný — uváží L a m m a s c h — nahradí-li po činu zasaženému škodu z krádeže povstalou, nemůže býti trestán, zanechá-li náhradu hned na místě činu. Jest to případ t. zv. svémocné směny. Jest tedy dle platného práva svémocná směna beztrestnou. Důvod, proč jest svémocná směna beztrestná, jest, že postižený neutrpěl škody, pachatel nemá majetkového prospěchu. Liší se tedy krádež od svémocné směny tím, že při oné musí nastati majetková, (penězi) nahraditelná škoda na jedné a musí býti obmyšlen majetkový zisk na druhé straně.

Tázeme-li se nyní, jaká změna v zevnějším světě je pro krádež charakteristickou, máme tu odpověď: krádeží musí se státi jeden subjekt chudším, druhý (musí zamýšleti se státi) bohatším. To jest jen pak možné, je-li předmětem krádeže věc, mající objektivní směnnou hodnotu. Že to nemůže býti věc bezcenná, je patrné, rovněž jako, že to nemůže býti věc, mající jen subjektivní hodnotu užitek. Neboť žádná z těchto kategorií věcí nepatří ke jmění jako souboru c e n statků ve jmění sloučených. Pochybnější jest, nepatří-li sem věci, mající subjektivní hodnotu směnnou. Pro tento výklad mluví znění § 173., jenž na rozdíl od svrchu (str. 12) citovaného § 10., čl. 94. C. Th. stanoví, že předmět krádeže ceniti jest dle škody zasaženého, kdežto Theresiana cenila dle objektivní hodnoty směnné. Tím však není ještě řečeno, že by stačilo, má-li věc jen subjektivní směnnou hodnotu. Tato aestimatio eius quanti interest je předpis pro cenění za účelem výměry trestu. Že při cenění na individuální zájem zasaženého jest míti zření, ještě nevyklučuje, že může býti vedle toho možno objektivně předmět krádeže ceniti. Že však to nejen musí býti možno, nýbrž i, že věc, již vůbec nelze objektivně ceniti, není vhodným předmětem krádeže, to patrné z toho, že jednak pachatel si musí slibovati z věci majetkový zisk, jednak, že škoda musí býti objektivně zjiřitelná. Neboť náhrada dle § 187. tr. z. nemůže býti jakési bolestné za utrpenou újmu, když dle § 1325. o. z. obč. bolestné, tedy náhrada za neoceřitelnou škodu, jen při ublížení na těle jest možná.

Docházíme tedy k závěru, že předmětem krádeže může býti jen věc, mající objektivní směnnou hodnotu.

⁶⁵) L a m m a s c h: *Diebstahl*, str. 5.

Tuto hodnotu, zdá se, že měl na mysli H e r b s t, když jako příklady věcí bezcenných uváděl falešné listiny úvěrové neb listiny průvodní. Námitka, již proti tomu činí L a m m a s c h, nepřesvědčuje. Lammasch totiž namítá, že také na takovoto listiny se může vztahovati zistný obmysl, že si pachatel může slibovati, že přisvojením těchto věcí dosáhne majetkového prospěchu.⁶⁶) Nepochybně, dokud stojíme na subjektivním L a m m a s c h o v ě stanovisku; avšak svrchu pokoušel jsem se o důkaz, že § 187. tr. z. možno užiti nejen s L a m m a s c h e m jako argumentu pro jeho pojmání subjektivní stránky krádeže, nýbrž i pro náš výklad stránky objektivní.

Ano, zdá se nám, že, připustíme-li s Lammaschem, že svémocná směna není krádeží — a že tento názor má pro sebe nejen, jak jsme viděli, literu zákona, nýbrž i hlubší důvody, pokusíme se níže vylíčiti — pak nemůžeme uznati, že by byl Lammasch zlodějský obmysl přesně vymezil, když pravil, že stačí, zamýšlí-li ten, kdo věc, která nemá ceny ani nejmenší mince, odňal, z přisvojení této věci prostředně dosáhnouti majetkového prospěchu.

Nehledě k tomu, že, jak se zdá, L a m m a s c h sám toto stanovisko opustil, když žádá, aby předmět krádeže měl směnnou hodnotu, odporuje toto řešení principu, jenž odůvodňuje beztrestnost svémocné směny. Neboť princip, jenž připouští svémocnou směnu, není jen, že pachatel nemá při ní majetkového zisku, nýbrž, že postižený nemá majetkové škody. Jak však, nemá-li postižený majetkové škody, a pachatel má přece majetkový zisk? Dejme tomu, že mezi tím, co můj přítel je na cestách, odejmu z jeho skříně cenné papíry, spekuluji s nimi, mám třeba značný zisk, dříve, než se přítel vrátí, koupím tytéž papíry zpět, a dříve, »než se vrchnost o činu doví«, je zase uložím do přítelovy skříně. Dle § 187. nejsem trestný. Představme si analogický případ jako svémocnou směnu. Uložím do skříně, z níž jsem papíry odňal, jejich kursovní hodnotu v době »krádeže«. Dle Lammasche nejsem ani pak trestný. Dejme tomu, že jsem neodňal cenné papíry, nýbrž rukopis oné bursovní zprávy, na niž myslí L a m m a s c h ve svém příkladě (svrchu str. 8); zač pak mám býti trestán? Za to, že jsem odňal onu zprávu, či za to, že jsem

⁶⁶) Tamtéž, str. 6.

byl s to, abych této zprávy použil k dosažení zisku? Nemohu naléztí důvodu, proč by prvý případ neměl, druhý měl býti trestný.

Zásada, již možno odůvodniti beztrestnost svémocné směny, jest jen, že v okamžiku činu jmění zasaženého není ztenčeno. Při odnětí věci objektivně bezcenné jest však týž případ. Jmění rovněž není ztenčeno. Škoda, jež v tomto případě nastává, není *damnum emergens*, nýbrž *lucrum cessans*. Přisvojil jsem si bezprávně zisk, jenž měl připadnouti jinému; dle platného práva však v tom nelze viděti krádež.

Jest zajímavo, že podobný případ, jako *L a m m a s c h* k ilustrování svého názoru o zlodějském obmyslu, uváděl kdysi *W e s s e l y* k odůvodnění, že dle rakouského práva je možné *furtum usus*.⁶⁷⁾ Někdo odejme básníkovi rukopis divadelní hry, opiše jej, opis zadá divadlu k provozování a rukopis položí do spisovatelovy skříně, než týž odcizení zpozoruje.

Snad, jako tento případ by nyní byl trestný dle zákona o právu původcovském (§ 51. zák. z 26. prosince 1895, ř. z. č. 197.), bude případ, jež *L a m m a s c h* uvádí: bezprávné přisvojení si a zužitkování obchodního tajemství, někdy trestný dle nějakého budoucího zákona o nekalé soutěži, krádeží v dnešním smyslu však není.

Dosavadní vývody můžeme shrnouti ve větu, že předmětem krádeže mohou býti jen věci, mající objektivní směnnou hodnotu. Charakteristickou pro krádež je majetková škoda, jež tu musí býti již v době krádeže; proto 1. není krádeží odnětí věci bezcenné, třeba by odnětí způsobilo újmu zisku, právě tak, jako není krádeží *furtum usus*.

2. Na druhé straně není krádeží svémocná směna.

Jsou to dvě skupiny protiprávných činů, z nichž prvá podobá se krádeži zjištěným obmyslem, liší se však předmětem; druhá má týž předmět, jako krádež, liší se však od ní nedostatkem zjištěného obmyslu.

Že rozdíl není jen formální, nýbrž že je vnitřně zdůvodněn, pokusíme se v následujících odstavcích vyličití.

⁶⁷⁾ *W e s s e l y*: *Themis*, 1836, II., str. 106.

Dosavadní naše vývody vedly nás k poznání, že předmět krádeže musí míti objektivní hodnotu směnnou, musí býti s to, aby na jedné straně ukojil zjištěný obmysl pachatelův, na druhé straně, aby jeho odnětí způsobilo zasaženému objektivně cennou újmu; neboť to je, jak jsme viděli, zevnější podoba krádeže, pro (dokonanou) krádež charakteristická změna v zevnějším světě. Stopujeme-li krádež jako jednání, jest toto výsledkem, jenž ji charakterisuje.

Krádež však není jen jednáním, kausálním processem určitými znaky charakterisovaným, jest též bezprávím. Pozorujeme-li krádež jako bezpráví, nestopujeme ji jako smysly vnímatelný děj, při němž bychom se tázali po jeho příčinách a účincích, po stopách, jež v zevnějším světě zanechá; pozorujeme-li ji jako bezpráví, hledáme důvody pro hodnotní úsudek, jímž tento děj provázíme.

At definujeme bezpráví jakkoliv, vidíme vždy, že dvě skupiny důvodů opravňují nás k tomu, bychom nad určitým jednáním vyslovili svůj nepříznivý hodnotní úsudek: jednak duševní stav pachatelův, jednak rozpor mezi jednáním a naší představou o tom, jak jednati dlužno. První skupinu důvodů necháme stranou. Při druhé si především uvědomíme, že při úsudku, že určité jednání jest bezprávné, nejde o soukromý subjektivní úsudek jedincův, nýbrž o úsudek moci zákonodárné, jenž sice normálně nemá a na delší dobu nemůže, dočasně však může býti v odporu s průměrným mravním názorem doby. Úsudek, že určité jednání jest bezprávné, musíme tedy vynésti vždy, kdykoliv zákonodárce určité jednání zakázal. Bezprávné je tedy jednání odporující normě. To je formální důvod, proč určité jednání prohlašujeme za bezprávné. Materiální důvod můžeme naléztí jen, postavíme-li se na stanovisko zákonodárcovo; neboť, pravili jsme, že úsudek, že určité jednání jest bezprávné, není subjektivním úsudkem soukromníkovým, nýbrž úsudkem zákonodárcovým. Materiální důvod, proč určité jednání za bezprávné prohlašujeme, je tedy identický s důvodem vydání normy. Důvodem normy jako opatření, jež určitému způsobu jednání zabrániti má, může býti jen ochrana něčeho. Neboť, dokud nemáme dokázaný opak, nemůžeme tvrditi, že by zákonodárce zabraňoval, aby zabraňoval, z jakési bravurní snahy ukázati svou

moc, nýbrž můžeme vždy za to mítí, že brání určitému způsobu jednání (neb opomenutí), poněvadž je pokládá za nebezpečné čemusi, že toto cosi chce chrániti. To, co normou chráněno býti má, nazýváme pojmovým předmětem zločinu.

Volíme výraz »pojmový předmět zločinu« místo Oppenheimova⁶⁸⁾ výrazu »předmět ochrany«, třeba by tento výraz již začínal v literatuře domácněti. Chceme již ve výrazu samém vyznačiti, že slova »předmět« užíváme tu v jiném smyslu, než, když jsme jednali o konkrétním předmětu zločinu, o předmětu jednání ve smyslu Oppenheimově. Nejde nám tu o předmět, na němž by zločinem povstávaly nějaké změny. Staví-li Oppenheim vedle sebe předmět jednání a předmět ochrany, a míní-li, že oba jsou tímž činem zasaženy,⁶⁹⁾ přehlíží, že v každém z těchto dvou případů užívá slova »zasazen« v jiném smyslu. V prvním případě značí »zasazen« tolik, jako »změněn«, v druhém značí, že jednáno bylo proti tomu, co normou chráněno býti mělo; »zasazen« je tu onen stav, jenž chráněn býti má již tím, že byl negován, třeba by se na něm ničeho nezměnilo. Vlastní dosah těchto poznatků se nám ukáže, až jednati budeme o pojmu právního statku, speciálně o námitce, již proti praktické upotřebitelnosti tohoto pojmu činí Finger, že totiž zasažení nějakého právního statku není pro zločin jako bezprávní nutné.

Nyní nám jde o vymezení pojmového předmětu krádeže; teprve až tento pojem vymežíme a se pokusíme o důkaz, že ho možno methodicky vhodně použiti, můžeme v dalším přihlídnouti k tomu, zda tento nalezený pojem ještě vyššímu pojmu, pojmu právního statku podřaditi a s tímto pojmem v theorii vhodně operovati možno.

Otázka po pojmovém předmětu krádeže jest tedy dle právě vyloženého otázkou po tom, co zákon svou normou »nepokradeš« chce chrániti.

Dvojí názor stojí tu v zákonodárství i v literatuře proti sobě. Dle jedněch chrání se normou »nepokradeš« vlastnictví, dle druhých jmění.

Ovšem nesetkáváme se tu vždy v literatuře s potřebnou

⁶⁸⁾ Oppenheim: *Objekte*, § 28.; Doerr: *Objekt*, str. 13.

⁶⁹⁾ Na př. na uv. m. str. 134. n.

jasností; velmi často pokládají se tyto dva výrazy za synonyma. Tak čteme u Merkla:⁷⁰⁾ »Co stojí ve vlastnictví někoho, reprezentuje aspoň pro něho nějakou majetkovou hodnotu, ať samo o sobě, ať v souvislosti s jinými předměty jmění, ať hodnotu směnnou, ať toliko užitkovou.« Au Hälschnera,⁷¹⁾ jenž praví: »Žádá-li se, aby věc měla hodnotu majetkovou, jest to správné, nemusí však býti zvlášt podotýkáno, poněvadž věc takovouto hodnotu, nehledíme-li k hodnotě směnné, již proto má, že jest předmětem vlastnictví, a vlastník ji jako svou mítí chce.«⁷²⁾

Právě, abychom se podobných záměn uvarovali, předeslali jsme svrchu (str. 23) pokud možná přesné definice pojmu vlastnictví a jmění, a pravili jsme, že poměr těchto dvou pojmů je poměr dvou protínajících se kruhů; neboť můžeme ve svém vlastnictví mítí i věci, nemající hodnoty, nerci-li věci nemající hodnoty směnné, a na druhé straně, mohou mé faktické moci podléhati, k úkoji mých potřeb sloužiti, tedy v mém jmění býti věci, které nejsou v mém vlastnictví.⁷³⁾

Ještě v jednom směru žádá otázka, zda normou »nepokradeš« stát chrání jmění či vlastnictví, bližšího objasnění: Obou těchto výrazů užívá se totiž promiscue pro dvě zcela různé kategorie zjevů; totiž jednak pro určitý soubor předmětů, jednak pro svazek, jenž tyto předměty s určitým subjektem spojuje, pro poměr mezi právním subjektem a určitými předměty. Nazýváme tedy vlastnictvím jednak poměr mezi právním subjektem a věcí, poměr, jenž se vyznačuje pojmovou právní možností neomezeného nakládání věcí hmotnou,⁷⁴⁾ i soubor hmotných věcí, jež této pojmově neomezené právní moci podléhají.⁷⁵⁾

Podobně majetkem či jměním nazýváme poměr mezi subjektem a určitými objekty, poměr tím se vyznačující, že objekty ty jsou k ukojení jeho potřeb fakticky určeny, i soubor těchto

⁷⁰⁾ Merkel: *Holtendorff-Handbuch* III., str. 634.

⁷¹⁾ Hälschner: *Gemeines deutsches Strafrecht*, II. Bd. I. Abt., str. 281.

⁷²⁾ Srov. též Finger: *Das oesterr. Strafrecht* I. T. 1891, str. 7., jenž po-
čítá krádež mezi Verbrechen gegen das Vermögen (ne Eigentum) a hned potom
píše o Verbrechen wider andere Rechte, tak že se zdá, že jmění počítá k právům.

⁷³⁾ Doerr: *Objekt*, str. 30.

⁷⁴⁾ Randa: *Právo vlastnické* (1874), str. 1.

⁷⁵⁾ Doerr: *Objekt*, str. 46.

objektů faktické hospodářské moci určitého subjektu podléhajících.

Velká část sporu mezi zastanci theorie vlastnické a theorie jmění má, tuším, svůj kořen v tom, že právě vlastnictví a jmění se proti sobě staví nejen jako dva pojmy různého obsahu, nýbrž i jako dva pojmy, jež nelze žádnému vyššímu pojmu podřaditi, t. j. že se staví vlastnictví jako určitý poměr mezi subjektem a objektem proti jmění jako určitému souboru statků. Tak Gebauer, jenž touto otázkou blíže a ex professo se zabývá, staví proti sobě vlastnictví a jmění,⁷⁶⁾ a ani tam, kde se pokouší o vymezení vzájemného poměru těchto dvou pojmů,⁷⁷⁾ nám nepraví, staví-li proti sobě vlastnictví a jmění jako dva druhy poměrů mezi subjektem a předmětem či jako dva druhy souborů předmětů.

Stavěti proti sobě vlastnictví jako určitý poměr a jmění jako soubor statků, a užívati těchto dvou pojmů jako dělidla mezi delikty, z nichž některé proti vlastnictví, jiné proti jmění mířiti mají, nelze z důvodů logických.⁷⁸⁾ Nebot za klasifikační princip možno použiti jen pojmu, jež lze dále děliti,⁷⁹⁾ vlastnictví a jmění v právě naznačeném smyslu však nejsou souřadné pojmy, pojmy získané dělením vyššího pojmu. Chceme-li tyto pojmy jako souřadné proti sobě postaviti, musíme je podřaditi oba téměř vyššímu pojmu: buď na oba hleděti jako na určité poměry, či na oba hleděti jako na určité soubory statků.

Proto správněji, než Gebauer, jedná Doerr,⁸⁰⁾ prohlašuje-li hned předem, že za součástky jmění — dle něhož totiž krádež míří proti jmění a nikoliv proti vlastnictví — nechce označovati práva, jež jmění právnicky slučují, nýbrž jejich objekty, statky, a právně uznávané hospodářské zájmy. Dle toho pak je vlastnictví v tom smyslu, v němž výrazu tohoto užívá Gebauer jen jednou z forem, v nichž statky k společnému subjektu jsou připoutány.

Vymezení pojmu jmění jest u Doerra logicky správnější. Nám jde o to, je-li věcně správná.

Shrnuji dosavadní: Tážeme-li se, zda krádež míří proti

⁷⁶⁾ Gebauer: *Schutz*, str. 17.

⁷⁷⁾ Tamtéž str. 58.

⁷⁸⁾ Tak již Doerr: *Objekt*, str. 103.

⁷⁹⁾ Philipsborn: *Klassifikation*, str. 18., 19. a tam citovaná místa v Sigwart: *Logik*.

⁸⁰⁾ Doerr: *Objekt*, str. 17.

vlastnictví, či proti jmění, musíme si napřed uvědomiti, zda těmito výrazy chceme označiti určité druhy poměrů mezi subjektem a předmětem, či určité druhy souborů předmětů v tomto poměru stojících.

Otázka předběžná tedy jest: chrání stát normou »nepokradeš« určitý poměr, či určitý soubor statků? V této formulaci jest otázka zároveň odpovědí. Druhé eventualitě vzpírá se sám pojem práva, jež je úpravou zevnějších vztahů,⁸¹⁾ tedy poměrů lidských. Pokud norma chrání statek, nechrání jej jako přírodní zjev, jako součástku přírody, nýbrž vzhledem k poměru, v němž statek jest k lidem. Právo jest, třeba nevědomky, vždy antropocentrické. Že pro pochopení práva nejde o vymezení určité skupiny statků, nýbrž o vymezení poměru člověka k těmto statkům, to nejlépe z toho je patrno, že tyto skupiny statků samy jen dle toho tvoříme, v jakém poměru jednotlivé jejich součástky k lidem jsou.

Proto bychom mezi konkrétním a pojmovým předmětem krádeže rádi viděli pokud možná ostrý řez. Jako děj, jako proces v zevnějším světě se odehrávající, zasahuje krádež součástky zevnějšího světa, určitým způsobem blíže charakterisované věci. Jako bezprávi, pozorováno se stanoviska, s něhož právo se tvoří, jest negací, jest »porušením« určitého vztahu mezi onou reálně zasaženou věcí a člověkem jako centrem všech našich právních úvah.⁸²⁾

Pojmovým předmětem krádeže tedy může býti jen vztah mezi člověkem jako právním subjektem a předmětem. Otázka je, zda jen a vždy onen vztah, jež soukromé právo nazývá vlastnictvím, či zda jiný vta.

Že norma »nepokradeš« v právu rakouském nechrání vždy vlastnictví, pokoušeli jsme se v předchozích §§ ukázati. Viděli jsme, že nechrání vlastnictví k věcem nemajícím směnné hodnoty. Že nechrání jen vlastnictví, to patrno z ochrany, již

⁸¹⁾ Gareis: *Encyclopädie und Methodologie der Rechtswissenschaft*. III. vyd. 1905, str. 17.

⁸²⁾ Že subjektivní právo, a dodáváme, vůbec vztah nemůže býti v tom smyslu zasažen jako věc, o tom zvláště v. Binding: *Die Normen und ihre Übertretung*, II. vyd. 1890. I. str. 292. n.; Finger: *Rechtsgut oder rechtlich geschütztes Interesse? Zur Lehre vom Objekte des Verbrechen* (Gerichtssaal 40. 1888. str. 139. n.) str. 150; Hälschner: *Strafrecht* str. 18, 29; Doerr: *Objekt* str. 12; Gleispach: *Veruntreuung* str. 10.

poskytuje právě předpisy o krádeži okupačnímu právu (§ 174. f, g, § 175. d). Že by zvěř, ryby neb horniny stály jako příslušenství (§ 295. v. z. o.) ve vlastnictví vlastníka pozemku, nelze tvrdit, neboť tomu odporují předpisy o nabytí vlastnictví okupační (§ 383. v. z. o., § 3., 123. a 124. zák. horního), jež pojmově předpokládají, že předmět okupace jest věci ničí,⁸³⁾ tedy předmět, jenž není ve vlastnictví.

Kdybychom přes tyto dvě úchytky chtěli setrvati u pravidla, že zákon trestaje krádež chrání vlastnictví, musili bychom pravidlo toto formulovati asi následovně: Norma »nepokradeš« chrání vlastnictví, vyjma vlastnictví k věcem bezcenným, a chrání nejen vlastnictví, nýbrž i právo okupační. To by znamenalo: zákon chtěl chrániti vlastnictví, a speciální normou rozšířil ochranu svou i na právo okupační. Proti tomu však mluví nejen text zákona, jenž odnětí předmětů našeho okupačního práva nikterak nepokládá za zvláštní druh deliktů, nýbrž jako případ krádeže uvádí mezi jinými,⁸⁴⁾ nýbrž i svrchu vyvozený poznatek, že zákon nechrání každé vlastnictví, nýbrž jen vlastnictví k věcem majícím směnnou hodnotu. Zdá se tedy, že formule naznačená: »zákon chrání vlastnictví vyjma vlastnictví k věcem bezcenným, a nejen vlastnictví, nýbrž i právo okupační«, není správná.

Pomůckou, abychom došli k upotřebitelnější formuli, nám může býti obraz vzájemného poměru vlastnictví a jmění, jež jsme svrchu naznačili, totiž obraz dvou protínajících se kruhů. Vpravíme-li do tohoto schematu hořejší formuli, vidíme, že odpadá vlastnictví k věcem bezcenným, tedy ona část kruhu »vlastnictví«, jež se nekryje s kruhem »jmění«, a že z oné části kruhu »jmění«, jež se nekryje s kruhem »vlastnictví«, stojí jistý díl pod ochranou normy »nepokradeš«, totiž právo okupační.

Dle toho chrání stát předpisem o krádeži onu část našeho jmění, jež je ve vlastnictví nebo předmětem práva okupačního.

⁸³⁾ Randa: *Právo vlastnické*, str. 53 p. 1.

⁸⁴⁾ Proto nezdá se nám správné, tvrdí-li Lammasch (*Grundriss* str. 53.), že na rybách v přirozeném vodotoku krádež není možná. Zákon pod přísnější sankci § 174. staví ovšem krádež ryb v rybníce. Jako však z případu v tomtéž § pod e uvedeného nikdo nebude souditi, že odnětí dříví z jiného místa než z ohrazených lesů není krádeží, tak nelze z případu f souditi, že přisvojení si ryb odjinud, než z rybníka, by nebyla krádež, pokud ovšem jsou »věci cizí«, srov. ostatně rozh. nejv. soudu sbírky čís. 2522.

Otázka je, chrání stát tyto předměty proto, že jsou předměty práva vlastnického, resp. okupačního, či proto, že jsou součástí jmění? Nebo, poněvadž, jak jsme se pokoušeli dokázati, norma nechrání předměty, nýbrž poměr mezi subjektem a předmětem: chrání norma »nepokradeš« právo (vlastnické, okupační), či faktický hospodářský vztah mezi subjektem a statkem?

Názor, že pojmovým předmětem krádeže je právo, by, tuším, nutně vyplýval z učení Pr u š á k o v a. Dle Pr u š á k a vzniká trestní právo vzepřením se proti prvotnímu právu civilnímu. Právo trestní jest mu právo, vznikající ze zaviněného porušení neb ohrožení práva prvotního (civilního v nejšířším slova smyslu).⁸⁵⁾ Důsledně proto jsou dle Pr u š á k a⁸⁶⁾ »předmětem zločinu jako každého bezprávi jednotlivá práva subjektivní, resp. statky, k nimž práva tato se vztahují«.

Oproti tomuto učení nemůžeme se ubrániti pochybnostem. Co jsou tato »jednotlivá práva subjektivní«, jež zločinem musí býti zasažena? Pr u š á k definuje⁸⁷⁾ právo subjektivní jako »právo žiti a jednati dle práva«, což jest asi dle toho, jak Pr u š á k blíže toto právo vymezuje, možnost uplatňovati vlastní zájmy v mezích objektivním právem stanovených. O tom, co jest subjektivním právem, se tedy poučíme jen z práva objektivního, jež jedině stanoví, až pokud uplatňování se životních zájmů se děje v mezích práva. Toto objektivní právo jest, jak se zdá, i u Pr u š á k a jen právo pozitivní. Tím se liší toto učení od učení Feuerbachova, jenž⁸⁸⁾ též učil, že předmětem zločinů (na rozdíl od přestupků) je subjektivní právo, při tom však měl na mysli právo přirozené.⁸⁹⁾ Je-li však pramenem onoho subjektivního práva, jež zločinem musí býti zasaženo, pozitivní právo, pak se mimoděk po tomto prameni ohlížíme. Hájím-li mínění, že mám právo na svůj život, a chci-li tím říci něco jiného, než co tímto »právem« rozuměla nauka o právu přirozeném (ku př. Feuerbach), pak se musím tázati po pozitivním předpisu právním, jenž mně »právo na život« uděluje.

⁸⁵⁾ Pr u š á k: *Noetika*, str. 47., 49.

⁸⁶⁾ Tamtéž str. 172.

⁸⁷⁾ Tamtéž str. 35.

⁸⁸⁾ Feuerbach: *Lchrbuch*, 13. Aufl. §§ 21—23.

⁸⁹⁾ Oppenheim: *Objekte*, str. 2.

Takovým předpisem může být jen pozitivní norma »nezabiješ«. Že pozitivním předpisem, jenž vymezuje »subjektivní právo«, proti němuž domněle delikt míří, jest jen trestní norma, ještě lépe je viděti při těch deliktech, jež F e u e r b a c h označoval policejními přestupky, a u nichž nemohl naléztí přirozeného subjektivního práva, jež by jimi bylo zasaženo. Kde jinde, než v pozitivní normě najdu »subjektivní právo«, jež je zasaženo vystavením necudného obrazu? (§ 516. tr. z.)

Pramenem onoho »subjektivního práva«, jež trestným činem musí být zasaženo, jest tedy jen trestní norma; zda jest vhodno vztah, jenž normou ochrany dochází, nazývati vždy subjektivním právem, i tehdy, není-li tento vztah jiným pozitivním právním předpisem upraven, k této otázce níže (§ 7.) přihlédneme. Zde nám šlo jen o důkaz, že ke kriminalisaci činu není třeba, aby mířil proti právu, jež by jiným předpisem, než trestní normou, bylo vymezeno.

Z pojmu zločinu tedy neplyne, že by krádež musila směřovati proti nějakému subjektivnímu právu, speciálně proti vlastnictví a právu okkupačnímu.

Že pojmovým předmětem krádeže jsou naznačena soukromá subjektivní práva, potřebovalo by tedy zvláštního důkazu buď přímo ze znění pozitivního práva, neb aspoň »z povahy věci«, z kriminálně politické tendence platného práva.

Zdá se nám, že v obojím směru by byl důkaz velice neshodný.

Pokud jde o důkaz z textu zákona, uvedli jsme již dva podstatné důvody, jež mluví proti tomu, že by byl zákon chtěl předpisem o krádeži chrániti obě subjektivní práva soukromá: vlastnictví a právo okkupační. Jest to jednak ta okolnost, že pravidlo, že zákon chrání vlastnictví, nebylo by bez výjimky, neboť zákon nechrání vlastnictví k věcem bezcenným, jednak ta okolnost, že zákon nestaví jako německé právo vedle krádeže jako zvláštní delikt odcizení předmětu okkupačního práva, nýbrž pokládá za samozřejmo, že na těchto předmětech krádež spáchána býti může. To znamená, že ve smyslu zákona »cizí« věc neznamená jen věc v cizím vlastnictví stojící, nýbrž aspoň též věc podléhající okkupačnímu právu.

Tendence zákona tedy nesměřuje na ochranu vlastnictví. Jest tato tendence věcně odůvodněna? Jinými slovy: co zasluhuje

s kriminálněpolitického stanoviska spíše ochrany normou o krádeži: vlastnictví či jmění?

Poskytovat ochranu vlastnictví a ostatním soukromým právům je úkolem práva soukromého. Soukromé právo dle svých potřeb upravuje poměr mezi subjekty i mezi subjektem a předmětem, a, byl-li tento vztah porušen, jej obnovuje neb surroguje. Je veřejné, speciálně trestní právo na této úpravě bezprostředně interesoáno, tak že by vedle soukromoprávní ochrany musila tu býti veřejnoprávní, trestní ochrana? Patrně nikoliv, neboť jinak by musila trestní norma chrániti tato práva proti každému jich porušení, čemuž notoricky tak není. Nanejvýše možno tvrditi, že trestní normou chrání stát tato práva proti určitě utvářeným útokům. To nelze popírati, že stát ve své suverenitě může trestní normu takto vymeziti. Otázka je, je-li to též účelné. Ze zvláštní povahy trestních prostředků, pak z různého ethického cenění určitých, ve všeobecném vědomí již tak zdomácnělých skutkových podstat trestních, jako právě je krádež, vzniká zákonodárci povinnost, aby normu svou tak formuloval, by zasáhla jednání kriminálně politicky co možná stejnorodá. To jest hledisko, jež při ochraně soukromoprávní vůbec se nemůže uplatniti, jež tedy také při vymezení jednotlivých soukromých práv nepůsobí. Kdyby se tedy ochrana trestní poutala na ono vzájemné ohraničení právně relevantních zájmů, jež poskytuje soukromé právo, upadla by v nebezpečí, že ohraničení toto pro obor trestní nebude kriminálně politicky účelné, t. j. že takto formulovaná norma zasáhne činy nejen ethicky různé hodnoty, nýbrž i ve všeobecném mínění různě ceněné, že se dostane do rozporu s všeobecným ethickým hodnocením, z čehož rozhodně pro trestní spravedlnost nemůže vyplývati prospěch. A to je právě výtka, jež se činí oněm zákonům, jež normou o krádeži chrání vlastnictví. Tak zvláště M e r k e l,⁹⁰⁾ jenž problemem krádeže snad nejdůkladněji se obíral, staví se proti tomu, by jen porucha vlastnictví byla trestna, poukazuje k tomu, že »odcizení věci, jež nemají hodnotu peněžní, mají jinou psychologickou povahu, než krádež směřující na obohacení«; z těchto úvah D o e r r pokouší se platnému právu německému podsunouti ten smysl, že chrání jmění a nikoliv vlast-

⁹⁰⁾ Merkel: *Holtzendorff-Handbuch* III., str. 621.

nictví;⁹¹⁾ z téhož důvodu konečně L a m m a s c h hájí platné právo proti recepci práva německého.⁹²⁾

Ze všech těchto úvah jedno vysvítá, že ke kriminálně politicky doporučitelné definici krádeže dojdeme jen, postavíme-li se na stanovisko, že norma o krádeži má chrániti poměr mezi subjektem a souborem statků, jež k úkoji jeho potřeb hospodářsky jsou určeny a mají směnnou objektivní hodnotu.

Jak jsme viděli, můžeme platné právo bez násilí takto vykládati, tak že možno říci, že pojmovým předmětem krádeže dle platného práva není vlastnictví, nýbrž jmění.

6.

Konstrukce pojmového předmětu zločinu není nepraktickým, jen ze záliby v abstrakcích sestrojeným pojmem. Již při konstruování tohoto pojmu pomýšleli jsme na dvojí jeho upotřebení: na jedné straně nám má býti pojítkem mezi realitami, jimiž zvláštní část nauky o trestním právu se zabývá, a abstrakcemi, s nimiž pracuje část všeobecná; o tom v následujícím § 7.; na druhé straně nám má býti heuristickou pomůckou při rozlišování, které předměty pojmu konkrétního předmětu zločinu podřaditi můžeme, a u kterých to není možno. Touto stránkou problému se nyní budeme zabývat.

Uvažujeme-li dle toho, co doposud bylo řečeno, o vzájemném poměru konkrétního a pojmového předmětu krádeže, vidíme především, že tento není pojmem onomu nadřazeným. Indukcí z řady konkrétních předmětů krádeže nedospějeme k pojmovému předmětu krádeže. Také souřadnými tyto pojmy nejsou, jak se zdá, je míněním O p p e n h e i m o v ý m;⁹³⁾ neboť v obou případech užíváme slova předmět v jiném smyslu a to tak, že nelze oba tyto významy vyššímu pojmu podřaditi. Přes to nejsou tyto dva pojmy sobě cizí. Jsou oba znaky téhož zjevu: krádeže. První konkrétní předmět krádeže jest onen reální předmět, na němž neb s nímž činem se děje pro krádež

⁹¹⁾ Doerr: *Objekt*, str. 123. n.; podobně již dříve: John: *Bemerkungen zu Urteilen der Strafsenate des Reichsgericht's* (Zeitschrift für die ges. Strafrechtsw. I. 1880), str. 222. n.; Bar: *Über die Absicht rechtswidriger Zueignung beim Diebstahle* (Magazin für das deutsche Recht der Gegenwart IV. 1884), str. 9. n. srov.: Gebauer: *Schutz*, str. 50. n.

⁹²⁾ Lammasch: *Diebstahl*, str. 14. n.

⁹³⁾ Oppenheim: *Objekte*, str. 81.

charakteristická změna, druhý, pojmový předmět je myšlený vztah mezi tímto předmětem a subjektem, vztah, k vůli němuž norma »nepokradeš« byla vydána. Tážeme-li se tedy, co může býti konkrétním předmětem krádeže, tážeme se nejen, jaký předmět krádeži změnu trpí, nýbrž i, co může státi k subjektu v onom poměru, k vůli němuž trestní norma byla vydána. Svrchu v § 4. jsme se pokoušeli o vymezení konkrétního předmětu krádeže na základě toho, jaká změna v zevnějším světě jest pro krádež charakteristická a jaké vlastnosti musí míti objekt, aby na něm, resp. s ním tato změna nastati mohla. Nyní s pomocí získaného pojmu pojmového předmětu krádeže chceme se pokusiti o bližší vymezení konkrétního předmětu krádeže, t. j. formulujeme svou otázku: »co jest objektem onoho jmění, jež je pojmovým předmětem krádeže?« Jmění jsme definovali též jako soubor oněch statků ocenitelných, jež fakticky hospodářsky slouží úkoji potřeb určitého subjektu.

Ke jmění tedy nenáleží věci bezcenné a res omnium communes. Náleží však ke jmění v našem hospodářském smyslu res extra commercium. V této, ovšem méně praktické otázce nedostatek jednotného principu při nazírání na předmět krádeže jest nejcitelnější.

Zcela nás tu opouští L a m m a s c h. Neboť učil-li, že cizí věc značí věc v cizím vlastnictví stojící, a připouští-li přece krádež na věcech, na nichž nelze vlastnictví nabýti;⁹⁴⁾ dopouští se patrné nedůslednosti. Důslednější je H e r b s t, jenž slovo »cizí« prostě vykládá »pachatelé nenálezející«;⁹⁵⁾ z čehož potom může vyvozovati, že krádež je možná na věcech, jež nemohou býti ve vlastnictví. Nedostatek jasného názoru o tom, co jest jměním, pozorujeme u W e s s e l é h o, jenž tvrdí právem, že jen předměty mající směnnou hodnotu jsou způsobilými předměty krádeže;⁹⁶⁾ při tom však tvrdí, že na »res extra commercium« krádež není možná, poněvadž prý věci ty přestávají býti součástí jmění;⁹⁷⁾ proč, nepraví. Důsledným zůstává F i n g e r,⁹⁸⁾ když charakterisuje krádež jako delikt proti vlastnictví,

⁹⁴⁾ Lammasch: *Grundriss*, str. 53., 54.

⁹⁵⁾ Herbst: *Handbuch*, str. 327.

⁹⁶⁾ Wessely: *Zeitschrift* 1833, str. 188.

⁹⁷⁾ Tamtéž str. 192.

⁹⁸⁾ Finger: *Strafrecht*, str. 183.

a následkem toho krádež na res extra commercium vylučuje. Janka o této otázce se nezmiňuje.

Poněvadž res extra commercium, byť i nemohla býti ve vlastnictví, náleží přece ke jmění, zdá se nám správnější názor, že i na těchto věcech jest krádež možná. —

Konkrétní předmět krádeže musí tedy býti součástíkou cizího jmění, třeba ne vlastnictví.

Otázka je, zda každá součást jmění může býti předmětem krádeže; jinými slovy, co jest »věc« ve smyslu § 171. K zodpovědění této otázky musíme si opět představití děj krádeže.

Zákon, když za konkrétní předmět krádeže prohlašoval »cizí věc movitou«, měl patrně na mysli jen věci hmotné, t. j. část prostoru vyplňující, pohybu v odpor se stavící. Také náš občanský zákoník, ač mluví o věcech nehmotných, měl asi na mysli jen antithesi: věc hmotná a právo.

Necháváme prozatím stranou otázku, zda jest možno mezi tyto dvě odrůdy věcí ve smyslu v. z. o. vsunouti třetí, totiž věci, jež nejsou ani hmotné, ani právem; chceme především přihlídnouti k otázce, zda předmětem krádeže může býti právo. Tuto otázku dlužno nepochybně zodpovědětí záporně. V hospodářském smyslu ovšem tvoří práva součást mého jmění, avšak, nehledě k tomu, že § 298. v. z. o. výslovně praví, že práva se movitým věcem přičítají, tedy nejsou sama movitou věcí,⁹⁹⁾ nemůže na právech býti předsevzata ona změna, jež krádež charakterisuje. Krádež je osvojením si obsahu práva na něčem, při pouhém osvojení si práva nedostává se pro krádež charakteristického výkonu faktické moci na věci, nedostává se předmětu. Na právu trvale neb opětovně vykonávaném jest ovšem možná držba. Právě tato držba však není ono uschování, o němž mluví § 171. Jak správně již Wessely upozorňoval,¹⁰⁰⁾ jest toto »uschování« relace prostorová, výraz pro moc nad jistým prostorem, a tedy nad věcmi v tomto prostoru se nacházejícími, někomu příslušející. Právu však tato prostorová relace pojmově chybí. Na jedné straně tedy nemožnost »uschování« ve smyslu § 171. tr. z., na druhé straně nedostatek reálného předmětu, jenž by byl odcizen, brání nám, abychom uznali právo za jednu z věcí, na nichž krádež je možná. To platí zvláště o přisvojení si cizího

⁹⁹⁾ Tak již Wessely: *Zeitschrift* 1833, str. 185.

¹⁰⁰⁾ Na uv. m. str. 201.

užívacího práva. Zevnější děj může býti týž jako při krádeži věci; kdežto však při krádeži věci jest užití věci pouhým uplatněním oné moci, již jsem si bezprávně přisvojil, moci nad celou věcí, je přisvojení si užitku věci výkon moci nad věcí, jež dle mého úmyslu zůstává vůči mně věcí cizí. Respektuji tedy cizí hospodářskou moc nad věcí; co z cizího jmění do svého převádím, není věc, nýbrž užitek, škoda zasaženého není odnětí součástky jmění, damnum emergens, nýbrž ztenčení užitku ze jmění, lucrum cessans.

Nejen že slovní interpretace zákona nepřipouští krádež užitku, nýbrž také úvaha, že takovýto čin má jiné psychické pozadí u pachatele, není tu negace cizího jmění, nýbrž jen bezprávné osobování si prospěchu, jež jmění má pro svého majitele. Otázkou, zda a v jakém objemu by bylo radno zavéstí samostatný delikt »krádež užitku«, snad zároveň s kriminalisací »krádeže držby«, jež má podobnou povahu, se zde zabývatí nemůžeme.¹⁰¹⁾

Ovšem jest myslitelné takové užití cizí věci, že táž pozbuje pro majitele ceny. Jsme tu na hranici mezi poškozením cizího majetku a krádeží. Užívá-li drožkář k nočním jízdám sousedova dostihového koně, a učini-li jej tím k dostihám neschopným, nelze jej trestati pro krádež, neboť odňatou silu koňovu nelze ani při nejvolnější interpretaci prohlásiti za věc, jež by ze jmění majitele koňova byla přešla do jmění pachatelova. Máme tu spíše v zjištěném úmyslu spáchané poškození cizího majetku.

Od dob Merkelových je oblíbené rozlišování mezi krádeží a poškozením cizího majetku v tom, že krádež směřuje k bezprávnímu obohacení, poškození cizího majetku však jen ke ztenčení cizího jmění bez vzrůstu vlastního.¹⁰²⁾ To platí však jen pro krajní, typické případy. I poškozením cizího majetku mohu se obohatiti, aniž by čin měl pro krádež charakteristický znak, že součást jmění A. přešla do jmění B. Zdá se nám, že upotřebitelného rozlišení obou deliktů a přesnějšího vymezení Merkelovy formulky dojdeme, uvědomíme-li si, že jmění nesestává jen ze souboru věcí, nýbrž i ze schopnosti těchto věcí svým užitkem jmění zvětšovati. Tuto schopnost však nemohu

¹⁰¹⁾ Tak Lammasch: *Diebstahl*, str. 30; Hompel: *Das furtum usus de lege ferenda* (*Zeitschrift für die ges. Strafrechtswissenschaft* 19. 1899, str. 795 n.)

¹⁰²⁾ Merkel: *Holtzendorff-Handbuch* III., str. 621.; podobně Finger: *Strafrecht*, str. 178; Hippel: *Wasserdiebstahl*, str. 31. n.; Döerr: *Objekt*, str. 185; Gleispach: *Veruntreuung*, str. 8. n.

jmenovati věci. Zjistné zasažení do cizí sféry majetkové pak je myslitelné dvojím způsobem: buď zmocním se věci, abych nad ní jako vlastník vládl, neb přisvojím si prospěch z věci plynoucí. Tu jest opět myslitelná dvojí eventualita; buď na věci samé tím ničeho nezměním: to je beztrestné *furtum usus*; neb učiním věc neschopnou, by majiteli dále užitek přinášela, což je zistné poškození cizího majetku.

Touto formulí, tuším, nejjednodušeji se řeší otázka, zda jest možná krádež vodní síly a energie elektrické.

U tekuté vody jest věc tím ztížena, že vůbec voda sama není ve vlastnictví ani ve jmění toho, kdo je oprávněn její ženoucí síly použítí.¹⁰³⁾ Přisvojím-li si tuto ženoucí sílu, ku př. tím, že vodu ve vyšší poloze zachytím, jejího spádu použiji ke hnaní svého stroje, tak že, dojde-li voda k oprávněnému, již nemá onoho spádu, jehož potřebuje, aby hnala jeho stroj, odňal jsem oprávněnému skutečně součást jeho jmění; neboť voda, již mu nechám, jeho jměním není, nýbrž je, jak předpokládáme, *res omnium communis*. Nemohu tu souhlasiti s *Hippel*,¹⁰⁴⁾ jenž tu mluví o krádeži vody, poněvadž prý voda naznačeným způsobem svedená je právě tak zničena, jako by byla odstraněna. To je, tuším, pouhá fikce. Vzal jsem vodě schopnost konati práci, vodu samu však jsem si nepřisvojil, ani ji nezničil.

Abych tu mohl mluvit o krádeži, musil bych dříve dokázati, že vodní síla, schopnost vody konati práci, jest věcí. Otázka má širší pozadí: jest energie věcí?

Kladnou odpověď na tuto otázku nelze a *limine* zavrhnouti. Právem upozorňuje *Kohlrausch*¹⁰⁵⁾ následuje v tom *Der nburg* a na to, že právní pojmy, tedy také pojem věci při krádeži jen z účelu dotyčného předpisu právního s jistotou vyvoditi můžeme; že pro věc, jež má býti předmětem krádeže, není rozhodná její tělesnost, nýbrž možnost, aby byla ukradena, tedy příslušnost k jednotlivcovu podílu na hmotných statcích. Předmětem krádeže dle *Kohlrausche* nemohou býti toliko ideální statky, spočívající ve vztazích k bližním, předmětem krádeže však může

¹⁰³⁾ Randa: *Právo vlastnické*, str. 18. n.

¹⁰⁴⁾ *Hippel*: *Wasserdiëbstahl*, str. 37.

¹⁰⁵⁾ *Kohlrausch*: *Das Gesetz betreffend die Bestrafung der Entziehung elektrischer Arbeit* (*Zeitschrift für die ges. Strafrechtswissenschaft* 22., 1900 str. 459. n.), str. 477.

býti vše v přírodě nás obklopující, co člověk může své výhradné moci podřaditi.

Specielně v rakouském právu §§ 285. a 292. v. z. o. připouštějí takový výklad, dle něhož i energie, specielně elektrická, k věcem by byla počítána.¹⁰⁶⁾ Proto též *Heller*, jenž právem elektřiny u nás snad nejdůkladněji se obíral, prohlašuje elektřinu za věc a sice za věc, na niž je možná držba dle v. z. o.¹⁰⁷⁾

Heller se tu rozchází s usnesením I. věd. sjezdu českých právníků z r. 1904, jenž na základě referátu *Tilsch* o v a projevil své mínění v tom smyslu, že by pro energie měly platiti předpisy o movitém vlastnictví a držení o b d o b n ě.

Se stanoviska civilního práva nemůžeme na tomto místě otázku se zabývat; se stanoviska trestního práva však se nám názor *Tilsch* ů v, že při energii jde jen o analogii držby na hmotných věcech movitých, lépe zamlouvá.

Zdá se nám totiž, že elektřině a energii vůbec chybí právě ona vlastnost, pro niž *Kohlrausch* ji k věcem chce připočítati: totiž schopnost, aby byla ukradena. Právem upozorňoval *Tilsch*¹⁰⁸⁾ na to, že energie nenáleží pod kategorii substancí, nýbrž pod kategorii dění. Přes tento rozdíl nemůžeme přejíti s *Kohlrauschem* odkazem na účel trestního předpisu, neboť právě tento rozdíl působí, že děj přisvojení je jiný, přisvojím-li si substanci, a jiný, přisvojím-li si energii. Substanci si přisvojuji tím, že s ní nakládám jako vlastník. Samostatná entita, jež doposud byla v moci A-ově, je nyní (třeba jen na okamžik) v moci B-ově. Energii naproti tomu nemohu oddělit od substance, jež je její nositelkou. Energii si mohu jen tím přisvojit, že ji nechám pro sebe vykonati nějakou práci, třeba by touto prací bylo vzbuzení jiné energie v jiné, mé substanci. Co si přisvojuji, není tedy něco, co by existovalo vedle substance, nýbrž je to schopnost substance konati práci. T. j. osobuji si na substanci právo, jež mně nepřisluší, avšak nikoliv pro krádež charakteristickou výhradnou moc.

Představujeme-li si tedy jmění složené z věcí a vedle toho ze schopnosti těchto věcí užitek poskytovat, jest energie právě

¹⁰⁶⁾ Randa: *Publikace prvního vědeckého sjezdu českých právníků* (1904) S. 1. O. 2. B. str. 2.

¹⁰⁷⁾ *Heller*: *Základové práva elektřiny* (1905) str. 87.

¹⁰⁸⁾ *Tilsch*: *Publikace*, S. 1. O. 2. B. str. 4.

jednou z těchto schopností. Hospodářsky může tato schopnost nabýti jisté samostatnosti, jest proto též cenitelná,¹⁰⁹⁾ ano může býti o sobě součástíkou jmění, jako jsme viděli při vodní síle. Potřeba, aby její bezprávné přisvojení bylo dáno pod trestní sankci, může býti citelná a stává se tím citelnější, čím větší význam energie pro náš hospodářský život mají,¹¹⁰⁾ avšak, poněvadž trestní normy dlužno striktně interpretovati, poněvadž zákon mohl míti na mysli jen fakticky samostatné součástky zevnějšího světa, nemožno energie pokládati za věci ve smyslu § 171. tr. z., zvláště, poněvadž není možný na nich onen akt přisvojení, jaký je pro krádež charakteristický.¹¹¹⁾

Z toho, co doposud bylo vyloženo, patrně, že jmění se nekryje se souborem věcí, jež mohou býti ukradeny, že jmění je pojem širší. Ukradeny býti mohou jen hmotné, samostatné součástky našeho jmění, mající objektivní směnnou hodnotu. Jestliže vzhledem k změně v zevnějším světě, jež pro krádež je charakteristická, jsme pojem »věc« zúžili oproti pojmu hospodářského statku, tak že jen cosi hmotného za věc pokládáme, přece na druhé straně takto vymezenou věc posuzujeme jako předmět krádeže dle jejího hospodářského účelu. Proto jest věci cennou papír, s jehož držením je spojena pohledávka; neboť v našem hospodářském životě takovéto papíry plní funkci peněz, třeba by právnicky nebyl cenným papír, nýbrž pohledávka s jeho držením spojená.

Listiny jiné funkce plnící, zvláště listiny průvodní, nemůžeme pokládati za schopné předměty krádeže, a to proto, že byla-li takováto listina odňata, nevyplývá zisk pachatelův a škoda zasaženého z jejího odnětí, nýbrž buď z jejího pozdějšího použití pachatelem, nebo z toho, že zasažený jí nemůže použiti. Jest tedy její odnětí beztrestným přípravným jednáním k jinému trestnému činu (podvodu neb vydírání) nebo samostatným bezprávným jednáním (potlačěním listiny) (§ 201. a. tr. z., § 274. i něm. trest. zák.).

»Cizí věc movitá« dle § 171. tr. z. jest tedy samostatná,

¹⁰⁹⁾ Jest zbožím, jak praví Heller: *Základové*, str. 125.

¹¹⁰⁾ Dosavadní ochrana, již slabým proudům elektrickým poskytují nepřímo §§ 89. a 318. 2. tr. z. třeba v extensivní interpretaci min. nařízení ze 7. října 1887 ř. z. č. 117., při nynějším rozšířeném užívání elektřiny soiva stačí.

¹¹¹⁾ Podobně Doerr: *Objekt*, str. 92.

movitá, hmotná, cenná součástka jmění subjektu od pachatele rozdílného.

II.

(Pojem právního statku. — Systematické zařazení předmětu krádeže.)

7.

V úvodě jsme svou úlohu vymezili v tom směru, že chceme předmět krádeže vylíčiti nikoliv jako izolovaný nějaký zjev, nýbrž jako odrůdu vyššího druhu. Tímto vyšším druhem může přirozeně býti jen předmět zločinu vůbec.

V novém směru, v němž hledáme nyní předmět zločinu, zdá se mi spočívatí jeden z nejvýznamnějších obrátů, jež učinila moderní věda práva trestního. Byla v tom jistě reakce moderního realismu proti idealismu školy H e g e l o v y, když B i n d i n g ve svých Normách konstruoval pojem¹¹²⁾ právního statku jako předmětu zločinu. Pravíme-li, že B i n d i n g konstruoval tento pojem, vyjadřujeme se ovšem poněkud optimisticky. Přihlížíme-li totiž k definicím právního statku, jež B i n d i n g podává,¹¹³⁾ poněkud blíže, neubráníme se dojmu, že právní statek u B i n d i n g a je označením pro něco svrchovaně různorodého, pouhým ukázáním směru, v němž asi leží doposud v mlhy zahaleno to, co chce B i n d i n g jmenovati právním statkem. Jen dvěma formálními znaky označuje B i n d i n g právní statek: jest to cosi, co zákonodárce pokládal za tak významné, že tomu poskytuje ochrany normou. Právem upozornil L i s z t¹¹⁴⁾ na to, že z vývodů B i n d i n g o v ý c h není jasno ani tolik, zda právní

¹¹²⁾ Pojem sám ostatně nepochází od Bindinga, nýbrž od Birnbauma: *Über das Erfordernis einer Rechtsverletzung zum Begriff des Verbrechens* (Archiv des Kriminalrechts 1834, str. 149. n.).

¹¹³⁾ Binding: *Die Normen und ihre Übertretung* I., 2. vyd. (1890), str. 353. Recht gut ist Alles, was selbst kein Recht, doch in den Augen des Gesetzgebers als Bedingung gesunden Lebens der Rec tsgemeinschaft für diese von Wert ist, an dessen unveränderter und ungestörter Erhaltung sie nach seiner Ansicht ein Interesse hat, und das er deshalb durch seine Normen vor unerwünschter Verletzung oder Gefährdung zu sichern bestrebt ist. Ještě méně jasná byla definice v I. vyd. str. 193.

¹¹⁴⁾ Liszt: *Aufsätze* I., str. 230.

statek jest něco reálního, či pouhá abstrakce neb stav našeho vědomí. Tím vysvětlíme si spor, jenž o tento pojem povstal. Šlo právě o to, říci, co vlastně jest ono cosi, čemu stát normou ochranu poskytuje proto, že to pokládá za cenné.

Máme-li v tomto sporu zaujmouti stanovisko, musíme abstrahovati od slovné interpretace označení »právní statek«. Co tento výraz znamená, nám může říci jen rozbor zjevů, jež chceme jím označiti, a nesmíme z toho, že B i n d i n g užívá výrazu »statek«, souditi předem, že tu musí jíti o onu věc, již ku př. národní hospodářství statkem nazývá.

Tato předpojatost zdá se mi býti hlavní vadou vehementně psaných článků Kesslerových.¹¹⁵⁾ Kessler ostře kritizuje mínění, jako by norma chránila nějaký statek; norma chrání dle něho jen zájem. Při tom Kessler vytýká Lisztovi, že, definuje-li právní statek jako zájem právem chráněný, zaměňuje dvě zcela různé věci, totiž zájem a statek. Zdá se mi, že Kesslerův odpor proti Lisztovi spočívá na nedorozumění. Kessler a priori tvrdí, že statek jest každý předmět a každý poměr, pokud může přispívati k tělesnému neb duševnímu blahu lidskému,¹¹⁶⁾ a výslovně podotýká; že pojem tento přejímá z národního hospodářství. Tento pojem jest ovšem něco zcela jiného než zájem. Kárá-li Kessler Liszta, že zaměňuje statek se zájmem, přehlídí, že užívá slov Lisztových v jiném smyslu než Liszt sám, když výrazu »právní statek« supponuje svou definici statku. Liszt nikde netvrdil, že právní statek je odrůdou statku ve smyslu národního hospodářství; to tvrdí teprve Kessler. Liszt přijímá výraz »právní statek« jako označení pro ono cosi, proti čemu zločin míří, nespokojuje se však pro toto cosi nejasnou definicí B i n d i n g o v o u, nýbrž definuje to sám tím, že praví, že ono cosi je zájem právně chráněný. Právní statek jest tedy u Liszta odrůdou zájmu, a nikoliv statku. Praví-li tedy Kessler, že zákon nechrání statek, nýbrž zájem, je bližší Lisztovi, než tuší. V podstatě se hlučný jeho boj zcvrká v boj o slova. Nechce, aby to, co normou je chráněno, bylo označováno jako právní statek, poněvadž se tu výrazu »statek« užívá

¹¹⁵⁾ Kessler: *Rechtsgut, oder rechtlich geschütztes Interesse oder subjektives Recht?* (Gerichtssaal 39, 1887, str. 94. n.); týž: *Kritische Bemerkungen zum Neuesten in der Lehre vom Objekte des Verbrechens* (Gerichtssaal 40, 1888, str. 580. n.).

¹¹⁶⁾ Kessler: *Gerichtssaal* 39, str. 97.

pro něco zcela jiného, než v národním hospodářství, a poněvadž to, co národní hospodářství jmenuje statkem, trestní normou chráněno není. S tím souhlasíme, a proto jsme místo »právní statek« užívali výrazu »pojmový předmět zločinu«. Odmyslíme-li si tento spor o slova, neubráníme se dojmu, že Kessler s velkou bystrostí snáší argumenty pro mínění onoho Liszta, jež tak podceňuje, poněvadž pro výraz snad méně vhodně volený nevidí, že Liszt v podstatě tvrdí totéž, co on, totiž, že zločin nemíří proti realitě, proti »statku«, nýbrž proti zájmu.¹¹⁷⁾

To, co u B i n d i n g a ještě nebylo zcela jasné, zda právní statek je něco reálního, či abstrakce, obsah našeho vědomí, to u Liszta a Kesslera je rozhodnuto: předmětem zločinu není realita, nýbrž pomysl, zájem.

Spor by byl značně zjednodušen, kdyby se nebylo zapomínalo na důvod, proč vlastně pojem právního statku konstruujeme. B i n d i n g se ptá po předmětu, na něž zločin míří (Angriffsobjekt). Došed podrobným rozбором k poznání, že předmětem zločinného útoku není jen subjektivní právo, nýbrž i právní statek a to tak, že i tam, kde subjektivní právo bylo zasaženo, může se to státi jen zasažením právního statku, přechází k pojmu právního statku, a definuje jej způsobem, jež jsme svrchu citovali. »Daleko přes rámeček subjektivního oprávnění musí ochranné právo sahati, aby všem stránkám právního života nezbytné ochrany právní poskytovala.«¹¹⁸⁾ Staví tedy Binding sám právní statek a subjektivní právo vedle sebe jako příbuzné pojmy; ovšem není v tom konsekventní, když tvrdí, že subjektivní právo jen tím může býti zasaženo, byl-li zasažen právní statek;¹¹⁹⁾ vidíme tu kolísání: buď je právní statek onen objekt, na něž se vztahuje subjektivní právo, aneb je cosi subjektivnímu právu analogického; obojím býti nemůže.

Kolísání toto si vysvětlíme, uvědomíme-li si, že výrazu »předmět zločinu« a »zasažení«, jak jsme svrchu na konkrétním příkladu krádeže ukázati se pokoušeli, užíváme v dvojm, zcela různém smyslu dle toho, uvažujeme-li o zločinu jako o ději, či uvažujeme-li o něm jako o bezpráví. Jako děj vyvolává určitou

¹¹⁷⁾ Liszt: *Aufsätze* I., str. 225.

¹¹⁸⁾ Binding: *Normen* I. (2. vyd.), str. 339.

¹¹⁹⁾ Tamtéž str. 338.

změnu v zevnějším světě.¹²⁰⁾ Jako bezprávi »porušuje«, t. j. nedbá, neguje určité — bez praejudice řečeno — zájmy.

Formulování otázky, jež nám má přinést odpověď, je: hledáme pojem předmětu zločinu, abychom mu podřadili každý jednotlivý předmět zločinu jako děje, či abychom mu podřadili předmět zločinu jako bezprávi? Kdybychom hledali nejvyšší pojem pro všechny jednotlivé konkrétní předměty zločinů, došli bychom k pojmu tak širokému, že by byl pouhou parafrází slova »vše«. Není pak jasno, k čemu bychom pojem tento hledali, když každý jednotlivý ze zjevů, jemu podřazených, z konkrétních předmětů zločinu, nás v nauce o zločinech nezajímá jako přírodní zjev, jako celek, nýbrž jen s určité své stránky, totiž s té stránky, na níž právě zločinem může býti zasažen. I předměty zločinu jako jednání mají tedy pro nás zájem jen ve svém poměru k lidem a k lidským potřebám. Nebot že jen jako jedna z podmínek lidské existence konkrétní předměty zločinným jednáním mohou býti zasaženy, nutno a priori připustiti jako důsledek ideje práva, jež právě jen podmínkami společenského bytí lidského se zabývá.

Tážeme-li se tedy po předmětu zločinu vůbec, máme vždy na mysli vztah, v němž konkrétní předměty zločinu jsou k lidem. Jde o to, jaký vztah. Formální stránku tohoto vztahu není snadno nalézt. Vztah tento musí býti právně chráněn. Z toho však ještě neplyne, že by musil býti subjektivním právem. Jest ovšem možné tak široké pojetí subjektivního práva, že i každý vztah normou chráněný za subjektivní právo pokládáme. Nezdá se nám však, že by takovéto rozšíření pojmu subjektivního práva bylo methodicky doporučení hodno. Že si mohu život vzít, že mohu svou čest zničit, asi nikdo nenazve uplatňováním mého subjektivního práva na život, na čest; a přece bychom zjevy tyto musili tak nazývat, kdybychom můj vztah k mému životu, cti, chtěli nazývat subjektivním právem. V čem by se jinak jevila kvalita tohoto vztahu jako práva? Že nikdo jiný mně nesmí bezprávně život vzít, určitými bezprávnými jednáními mou čest zničit, mohu si zcela dobře vysvětliti bez supposice mého subjek-

¹²⁰⁾ Třeba i jen ve vědomí pachatelova okolí, jako při verbálních deliktech; proto se nám zdají bezdůvodnými výtky, jež Oppenheim: *Objekte*, str. 32. činí Lisztovi, jako by týž k výsledku zločinu požadoval nějakou tělesnou změnu. Liszt, pokud mohu přehlédnouti, požaduje jen změnu v zevnější přírodě na rozdíl od změn v nitru pachatelově.

tivního práva na život, na čest. Tento zjev mně vysvětlí pojmová všemoc státu a z ní plynoucí právo na poslušnost.

Toto formální vysvětlení všemoci státu nám ovšem zcela nestačí; to, co nám chybí, není však jiný formální prvek: subjektivní právo, nýbrž prvek materiální. Jinak řečeno: Řekneme-li, že stát vydává v normě zákazy určitého jednání proto, že chce chrániti subjektivní právo, konstruujeme jednak pouhé hysteron-proteron (poněvadž teprve od toho okamžiku můžeme mluvit o subjektivním právu, když stát svou ochranu poskytne), jednak necháváme otázku samu nezodpovězenou, poněvadž teprve nevíme, proč stát tu poskytuje určité »subjektivní právo«.

Chceme-li nalézt materiální důvod vydání normy, musíme sestoupiti až k pramenům práva vůbec: k lidským zájmům. Stát svou normou chrání jisté zájmy, zájmy normou chráněné jsou ony »právní statky«, proti nimž zločin jako bezprávi míří.

Proti tomuto Lisztova (v jiné formě) Kesslerem hájenému názoru nejdůrazněji vystoupil Finger. Námitka Fingerova v podstatě vytýká, že nelze v každém konkrétním případě prokázati nějaký zasažený zájem, že určitý zájem je motivem zákonodárcovým při vydání normy, že však čin je deliktem jen proto, že odporuje normě, nikoliv proto, že by porušoval zájem.¹²¹⁾

Nelze popřít, že výtky Fingerova je, pokud míří proti Kesslerovi, odůvodněna. Nebot Kessler skutečně pojímá předmět zločinu reálně, jemu je zasažen ku př. krádeží skutečný zájem osoby A. na jeho hodinkách. Také u Liszta dost jasně nevystupuje, jaký vlastně je onen zájem, jenž trestným činem musí býti zasažen.

Jest methodicky nebezpečno zjev vysvětlovati jeho analogií; co však jmenujeme zájmem, jenž tvoří právní statek, snad nejjasněji vysvitne, představíme-li si zájem, jenž tvoří podstatu subjektivního práva soukromého. Jest jisto, že právo nemůže tvořiti zájmy, že právo jen životní zájmy uznává a jich uplatňování se reguluje.¹²²⁾ Není však pochyby, že právo trvá i tam, kde zájem uhasl, a že může sahati dále než zájem konkrétního subjektu. Právo má právě na mysli jen normální případy, vymezuje

¹²¹⁾ Finger: *Das oesterreichische Strafrecht* I. 1., str. 5.; týž: *Rechtsgut, oder rechtlich geschütztes Interesse* (Gerichtssaal 40, 1888, str. 139. n.), str. 151.

¹²²⁾ Prušák: *Noctika*, str. 35.

subjektivní právo dle normálních zájmů normálního člověka za daných okolností.

To platí ještě více o zájmu, jenž tvoří podstatu právního statku. Působí tu nejen naznačená technika zákonodárcova, nýbrž i zvláštní, pro vývin trestního práva charakteristický proces, jež bychom stručně mohli naznačiti mediatisací individuálních zájmů státem. Rozumíme tím onen zvláštní proces, jímž si vysvětlujeme, že ochrana jistých individuálních zájmů přešla s individua na stát nikoliv jako pomocníka individua (jako při poskytování ochrany soukromým právům civilní justici), nýbrž jako na subjekt samostatně a z pravidla bez ohledu na individuální vůli činný. Tento »mediatisovaný« zájem jest pojmovým předmětem zločinu. Jest to onen zájem, jež stát prohlásil za vlastní, a jemuž tedy poskytuje ochrany, třeba by v konkrétním případě individuum, jež normálně je subjektem tohoto zájmu, ho nepocitovalo.

8.

Třeba by dle právě řečeného trestní normou byly chráněny jen zájmy státu, přece mezi nimi můžeme rozlišovati (jako mezi zájmy, jež tvoří podstatu subjektivních práv) dvě velké skupiny.¹²³⁾ Zájmy, jež cítí individuum jako individuum, a zájmy, jež cítí jako součást státního celku. Mezi tyto dvě skupiny pak možno vsunouti třetí, zájmy, jež individuum pocituje jako součást jiného společenského, třebas ne organizovaného celku mimo stát, ku př. rodiny, náboženského společenstva, konsumentstva a p. Ostré hranice mezi těmito třemi skupinami ovšem vésti nelze, poněvadž zájmy mnohdy jsou různě kombinovány, a hlavně, poněvadž, jak řečeno, každý normou hájený zájem je zároveň zájmem státním, tak že jej normálně má individuum pocítovati nejen jako individuum, nýbrž i jako součást státního celku.

Přihlédneme-li s touto výhradou k zájmům, jež jednotlivec pocituje jako jednotlivec, pak můžeme dále tyto zájmy dělit

¹²³⁾ Pokus klasifikace jsme v následujícím musili omeziti na pouhý zběžný náčrtek, bez bližšího odůvodňování. Problem klasifikace trestných činů je právě již samostatným problemem, jež přesahuje rámec našeho pojednání. Zde jen nám jde o to, naznačiti, jak by bylo možno získaných pojmů při klasifikaci trestných činů použiti.

v zájmy, jež má na své individualitě, a zájmy, jež má na podmínkách své existence jako individua. Hmotné podmínky existence individua, pokud jeho vůli podléhají, nazýváme statky, jich soubor jměním v hospodářském smyslu. Tím, že proti zájmům na těchto statcích míří, liší se delikty proti jmění od ostatních deliktů proti individuálním zájmům. Poškození majetkových zájmů pak se může státi trojím způsobem: zničením objektu majetkového, jeho bezprávným použitím a jeho odnětím ze jmění. Vzhledem k nejvýznačnějšímu motivu, jenž naši činnost, pokud jde o jmění, ovládá, můžeme v každé z těchto skupin rozeznávat činy ze zjištěnosti a z jiných motivů, jež bychom mohli označiti snad souborným názvem svémoc. Tím nabýváme šesti skupin činů: zjištěné a svémocné poškození, použití a odnětí reálné součástky cizího jmění. Zjištěné odnětí cizí věci je právě krádeží (resp. zpronevěrou); svémocné odnětí jest (dosud ne trestná) svémocná směna a svémoc v užším smyslu, t. j. svémocné vyrovnání pohledávky. Zjištěné použití cizí věci je furtum usus, resp. poněvadž »cizí« nepojímáme v právním, nýbrž v hospodářském smyslu, furtum possessionis; k furtu usus počítáme též zjištěné použití cizí energie.